

СРЕЋНИ ДАНИ

2

ЧИТАНКА ЗА ДРУГИ РАЗРЕД ОСНОВНЕ ШКОЛЕ
СА ОСНОВНИМ ПОЈМОВИМА ИЗ КЊИЖЕВНОСТИ, ГРАМАТИКЕ И ПРАВОПИСА

НОВА ШКОЛА

САДРЖАЈ

ДРУГ ДО ДРУГА

Школа • Драган Лукић	4
Једнога дана • Љубивоје Ршумовић	5
Тајна • Мирослав Антић	6
Употреба великог слова	6
Лепо је све што је мало • Душан Радовић	7
Песма за мамине очи • Мира Алечковић	8

С КОЛЕНА НА КОЛЕНУ

Мајка Јова у ружи родила • народна песма.....	10
Реченице.....	11
Марко Краљевић и орао • народна песма	12
Субјекат и предикат.....	14
Смијешно чудо • шаљива народна песма.....	15
Старо лијино лукавство • народна приповетка.....	16
Две тачке и запета у набрајању.....	16
Свети Сава, отац и син • народна прича.....	17
Тамни вилајет • народна бајка	18
Речи које означавају имена	19
Седам прUTOва • народна приповетка	20
Селџачки син и отац му • шаљива народна прича	21
Коњ и магарац • народна басна	22
Лисица и гавран • народна басна	23
Петао и боје • шаљива народна прича	24
Пас и кућа • народна прича	25
Род и број речи.....	26

СВЕТ МАШТЕ И СТВАРНОСТИ

Бајка о рибару и рибици • Александар С. Пушкин.....	28
Речи које означавају радњу	32
Пас и његова сенка • Доситеј Обрадовић	33
Tri brata • Jakob i Vilhelm Grim.....	34
Сликарка зима • Десанка Максимовић	36
Devojčica sa šibicama • Hans K. Andersen	38
Шаренорепа • Гроздана Олујић	40
Време вршења радње	42

КАД ПОЧНЕ КИША ДА ПАДА

Prolećno jutro u šumi • Momčilo Tešić.....	44
Чуо сам • Добрица Ерић	45
Кад почне киша да пада • Стеван Раичковић	46
Дај ми крила један круг • Владимир Андрић	47
Болесник на три спрата • Бранко Ћопић	48
Потврдне и одричне реченице	49
Патак и жабе • Јован Јовановић Змај.....	50
Врабац и ласте • Лав Н. Толстој	51
Bambi • Feliks Salten	52
Доживљаји мачка Тоше • Бранко Ћопић	54

УЧИОНИЦА ИГРАОНИЦА

Зна он унапред • Гвидо Тартаља	58
Стара слика на зиду • Драган Лукић	60
Скраћенице	62
Самогласници, сугласници и слог	63
Два писма • Александар Поповић	64
Писање адресе.....	65
Хвалисавци • Иван Пудало	66

ЧИТАОНИЦА ПРИЧАОНИЦА

ЛЕПОТА НАПИСАНЕ РЕЧИ	
Избор из поезије Љубивоја Ршумовића	68
Избор из поезије Добрице Ерића	69
Избор народних песама	70
Избор из Антологије српске поезије за децу..	71
Прича о незахвалном мишу • Душан Радовић.....	72
Најдража играчка • Будимир Нешић.....	73
Прича о другарском рачуну • Александар Поповић..	74
Ratuljci i obućar • Braća Grim	75
Причај ми причу.....	76
Писмо за Боду • Григор Витез.....	78
Трагови у снијегу • Бранко Ћопић.....	79
Мала поподневна новогодишња ноћ • Драган Лукић..	80
Причај ми причу.....	82
Где је Џери • Злата Видачек-Микић.....	84
Наша идеја • Миленко Матицки.....	85
Бајка о ливади и скакавцима • Стеван Раичковић..	86
Стара воденица • Елин Пелин.....	87
Лисица и јазац у бунару • Езоп.....	88

СРЕЋНИ ДАНИ

ЧИТАНКА ЗА ДРУГИ РАЗРЕД ОСНОВНЕ ШКОЛЕ
СА ОСНОВНИМ ПОЈМОВИМА ИЗ КЊИЖЕВНОСТИ,
ГРАМАТИКЕ И ПРАВОПИСА

Читанка је одабрана збирка разноврсних написа који су углавном намењени ђацима основних и средњих школа. Постоје и читанке за народ, у којима се налазе чланци који служе као поука одраслима. Читанка помаже ђаку да научи лепо читати, да у њему развија лепа и морална осећања, помаже му да боље научи матерњи језик, да стекне више општег знања. Сам назив за ову књигу – читанка – новијег је порекла и потиче из средине деветнаестог века. Да би читанка била што занимљивија, она се и илуструје.

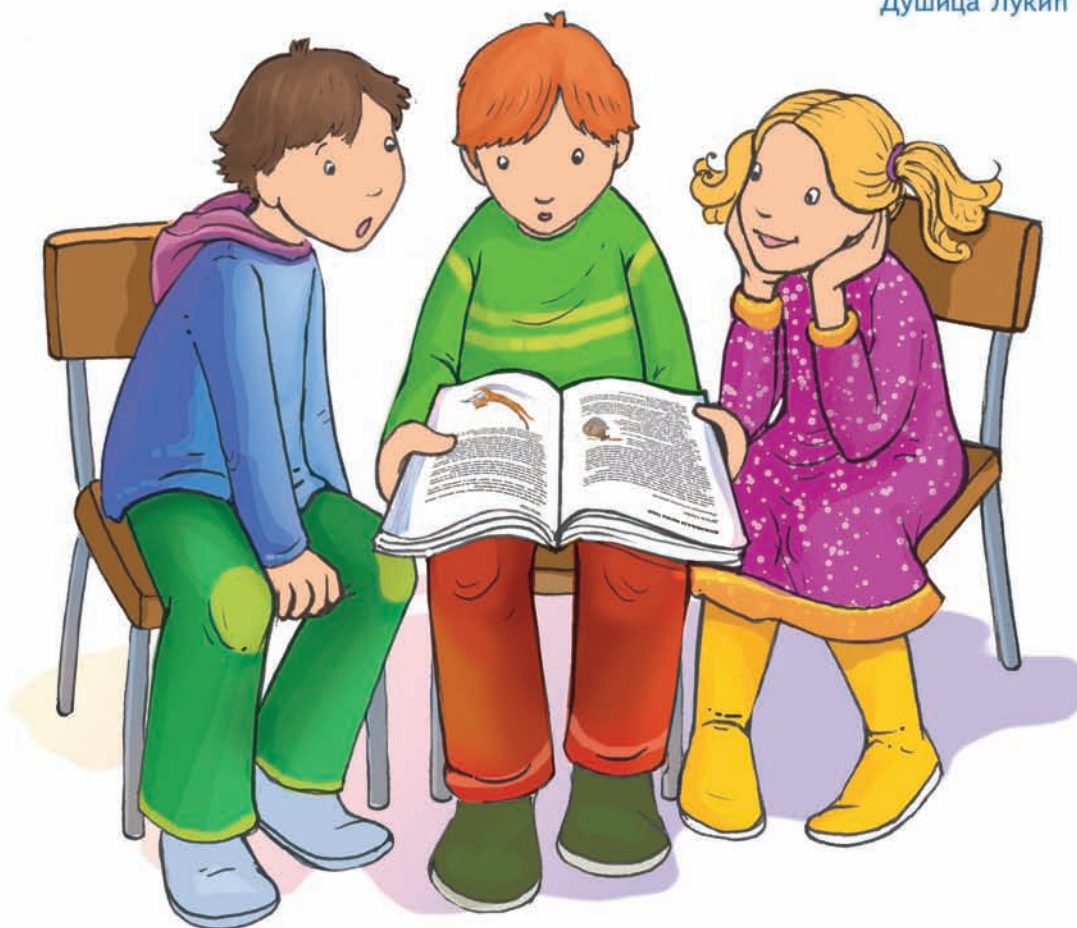

ДРУГ ДО ДРУГА

У распоред часова није уписано све што се учи у школи. Није уписано другарство. А није уписано у распоред часова зато што се другарство учи на свим часовима, па и на великом и малом одмору, на путу од куће до школе и од школе до куће...

Другарство се учи свуда и сваког часа се оцењује.

Душица Лукић

ШКОЛА

Школе су велике мирне овце
које окаче велико звонце
па звоне, звоне и децу гоне
у жуте мале авионе.

Школе су велике и добре маме,
стотину деце негују саме,
напамет знају сву своју децу,
и бајке причају о месецу.

Школе су велики чудни дворци
које освоје храбри основци
сваког септембра пушчаном паљбом
и оловкама – дугачком сабљом.

Сваког септембра
кад јесен ступи
по два су борца
у школској клупи.

Драган Лукић

Разговор о тексту

Шта је школа? Са ким је песник упоредио школе? Зашто? Зашто каже да су школе велики чудни дворци? Опиши како је приказана школа на овој слици. Зашто је загрлила ђаке? Каква је твоја школа? Како се осећаш у својој школи? Шта ти се допада у њој?

Задатак

Напиши неколико реченица о својој школи.

ЈЕДНОГА ДАНА

Једнога дана
пре седам дана
срело се седам
готована.

Први готован,
наочит, млад,
седе па рече:
Презирем рад!

Други готован
немаше куд,
додаде на то:
Презирем труд!

Трећи готован
леже под дуд:
Нек ради онај
ко је луд!

Четврти брзо
пронађе хлад:
Има времена,
још сам млад!

Пети готован
већ је спавао,
шести ни гласа
није давао.

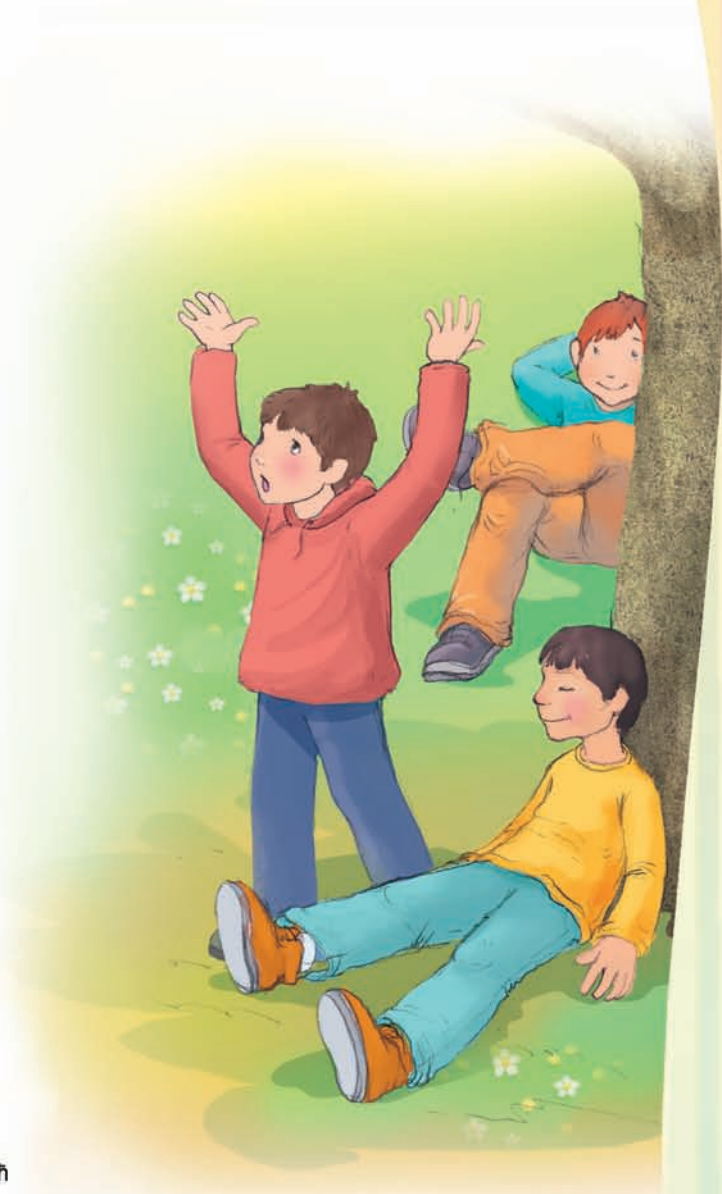
Седми је седео
будан и јадан
и понављао:
Ја сам гладан!

О, свето небо,
о, моћне силе,
баците једно
печено пиле!

Уто се јави
гавран са гране:
Не дајем ништа
за готоване!

Доста је било
муфте давања,
прошло је време
измотавања!

Љубивоје Ршумовић

Упознај речи

готован - онај који воли да други ради за њега, нерадник

наочит - који пада у очи лепотом стаса и лика, крупан, допадљив, згодан

презирати - омаловажавати

муфте - бесплатно

измотавање - збијање шала, неозбиљно понашање

Разговор о тексту

Која твоја осећања подстиче ова песма? Како изгледа први готован? Како замишљаш остале готоване? Шта готовани мисле о раду? Шта гавран са гране поручује готованима? Шта би још, по твом мишљењу, требало рећи готованима?

Пословица

Ко ради, не боји се глади!

ТАЈНА

Свако има неку тајну:
шу – шу – шу...
Неко лепу и бескрајну,
неко тужну или смешну,
неко злу.

Неко своју тајну слаже.
Неко одмах мами каже.
Неко своју тајну не би
испричао ни у сну.
Неко шапне: само теби...
као другу – шу – шу – шу...

Обично су тајне главне
измишљене и љубавне.

Ал и друге кад се зброје,
наше, ваше, чудне, сјајне,
све једнако много значе
јер – иначе
зашто би се звале тајне?

И ја имам тајну једну
врло важну, врло вредну.
Ником другом – само теби
пришапнућу јутрос њу.

Ходи ближе: шу – шу – шу...
Сутра рано... шу – шу – шу...
Баш онамо... шу – шу – шу...
Али ником то не кажи.
Сам потражи.
Шу – шу – шу...

Пронаћи ћеш врло лако
и видећеш да је тако.

Мирослав Антић

Разговор о тексту

- Шта је тајна? Какве могу бити тајне?
- Зашто се тајне шапућу?
- Шта у песми значи „шу – шу – шу“?
- Зашто песник за тајне каже да су „чудне, сјајне“?
- Коме ти повераваш тајне?

УПОТРЕБА ВЕЛИКОГ СЛОВА

НА ЛИВАДИ

На ливади су пасле овце. Поред њих је чукао пас Шарко. Испод храста је лежао пастир Лука. Птичице су цвркатале. Поточић је весело жуборио. У даљини је хучала река Ибар. По обронцима планине Копаоник су безбрижно шетали планинари. Луку је посетио Милан из Рашке. Он станује у Улици Доситеја Обрадовића. Милана другари зову Миленце. Миленце често посећује своју баку Ружицу Алексић која живи у селу Тополовцу.

- Прочитај текст и подвучи речи које су написане великим почетним словом.

Великим почетним словом пишу се лична имена и презимена, као и надимци који се употребљавају уз име или презиме. Лична имена животиња се такође пишу великим почетним словом.

Великим почетним словом пишу се називи градова, села, планина, река...

Великим почетним словом пишу се и називи улица. Кад улица има у свом називу две или више речи, онда се прва реч пише великим почетним словом. Уколико се у називу улице налази властито име, оно се такође пише великим почетним словом.

ЛЕПО ЈЕ СВЕ ШТО ЈЕ МАЛО

Чим се нешто мало, мало роди,
на камену, грани или води,
први дан му уз љуљашку тепа:
Буди лепо као што је лепа...

...Свака буба од хиљаду буба,
свака птица од хиљаду птица,
свака риба од хиљаду риба!...

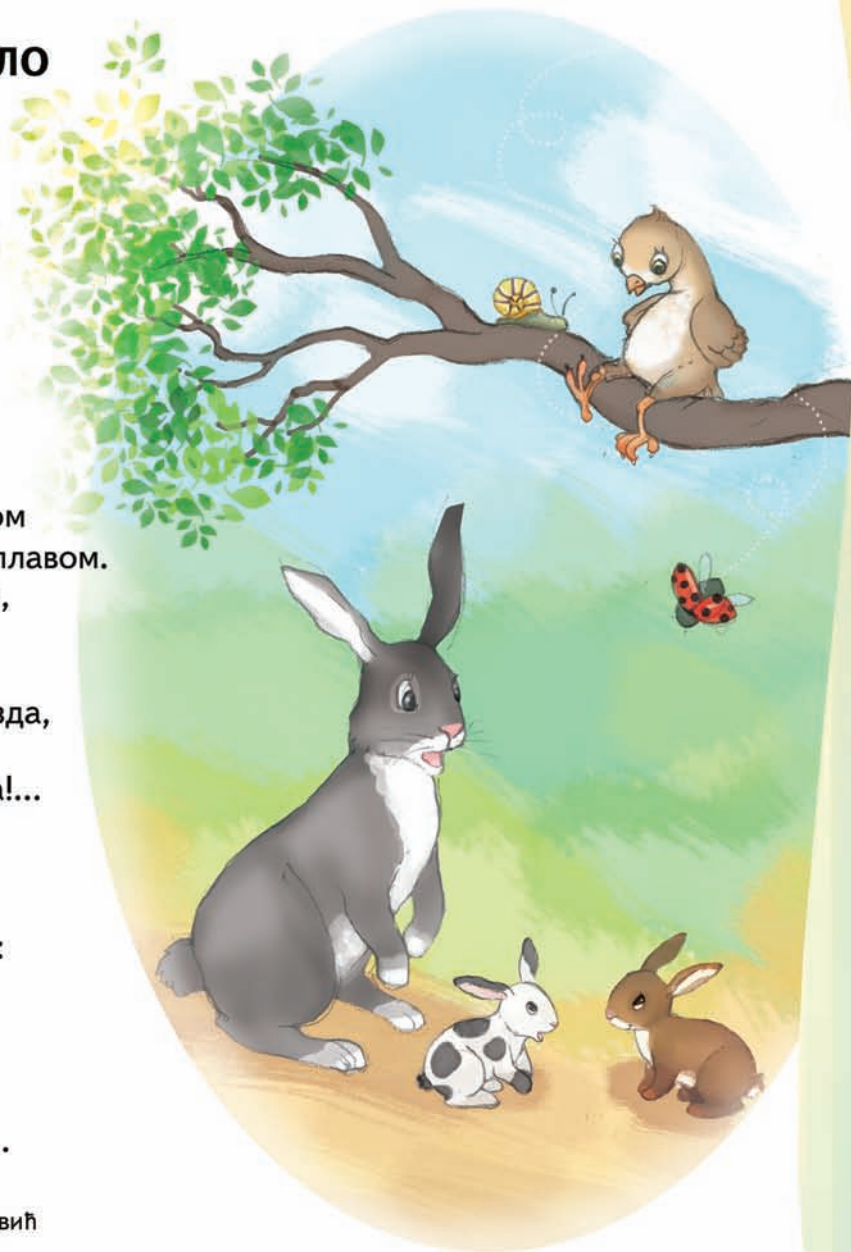
Чим се нешто усправи над травом
– лупи главом по пространству плавом.
Дан га бодри: расти и не стрепи,
бићеш лепо као што су лепа...

...Свака звезда од хиљаду звезда,
свака клица од хиљаду клица,
свака песма од безброј песама!...

Чим се нешто огласи у свету,
у покрету, гласу или цвету
– слуги, чује кроз дамаре следе:
већ сам лепо као што су лепе...

...Свака буба од хиљаду буба,
свака клица од хиљаду клица,
свака птица од хиљаду птица!...

Душан Радовић

Упознај речи

тепати - надевати речи одмила, нежно говорити некоме

бодрити - подстицати, храбрити

дамари - откуцаји срца, пулс

Разговор о тексту

- Шта је све лепо набројано у песми? Шта је још лепо? Како се дочекује новорођено биће? Ко помаже малим бубама, птицама, рибама у одрастању? Ко бодри биљке док расту? Ко највише води бригу о детету док је мало? Шта осећа и слуги тек рођено биће?

ПЕСМА ЗА МАМИНЕ ОЧИ

За све бесане ноћи
и за све брижне очи
које си од мене крила,
за све уздахе твоје,
за очи које се боје
за мене, мајко мила,
за све пољупце твоје,
за руке твоје меке,
за речи топле, благе,
које си шапутала,
за све, за све ти хвала.

.....строфа

.....СТИХ

За сву одшиту дугмад,
за све немирлуке моје,
за порубе које си шила,
за сваку твоју сузу
која није потекла,
за све што си ми дала,
за све што си ми рекла,
хвала ти, мајко мила.

Мира Алечковић

Упознај речи

одшито - одшивено

немирлук - непослушност, несташлук

Разговор о тексту

- На чему све песникиња захваљује мајци? Каква је њена мајка? Којим речима је исказана топлина мајчине љубави? Подвуци речи које приказују мајчине особине. Када и како ти захваљујеш мајци или особи која о теби брине? Чиме се још, поред речи, могу исказати љубав, нежност и доброта?

Задатак

Опиши драгу особу.

С КОЛЕНА НА КОЛЕНО

Ваља се намучити, па научити.
Не чини другоме што није теби драго.
(пословице)

Клупчићем ћу те, калемчићем ћу те!
Сврака свраку прескакала.
(брзалице)

Чува га као очи у глави.
Како је радио, добро је прошао.
(изреке)

МАЈКА ЈОВУ У РУЖИ РОДИЛА

Мајка Јову у ружи родила,
ружица га на лист дочекала,
б'јела вила у свилу повила,
а пчелица медом задојила,
ластивица крилом покривала:
нек је румен к'о ружа румена,
нек је бијел к'о бијела вила,
нек је радин к'о пчела малена,
нек је хитар као ластивица.

Народна песма

Упознај речи

радин - радан, вредан
хитар - брз

Разговор о тексту

- Шта мајка жели своје сину?
Која осећања она изражава?
Какав треба да буде њен Јова?
Зашто је важно да дете буде румено као ружа?

Ова песма је **успаванка**.

Успаванке се певају деци пред спавање да би лепше и лакше заспала.

Задатак

- Објасни народна поређења „румен к'о ружа румена“, „хитар као ластивица“, „радин к'о пчела“. Напиши што више речи којима се казују исте или сличне особине.

Румен к'о ружа румена. _____

_____

Хитар као ластивица. _____

_____

Радин к'о пчела. _____

_____

РЕЧЕНИЦЕ

Милан пише задатак.

Да ли је Милан написао задатак?

Милане, пиши задатак!

Реченица се састоји од речи. Почетак сваке реченици се пише великим почетним словом. Иза последње речи у реченици пише се одговарајући реченични знак:

. тачка   ? упитник   ! узвичник

Реченице могу бити обавештајне, упитне и заповедне.

РЕЧЕНИЦЕ		
обавештајне	упитне	заповедне
Ана свира гитару. Иван пеца рибу.	Зашто плачеш? Кад идеш на излет?	Затвори прозор! Лука, не дирај то!

Реченице које нас обавештавају о нечему или које пружају неко обавештење зову се обавештајне реченице. На крају обавештајних реченица ставља се тачка.

Реченице којима се нешто пита зову се упитне реченице. На крају упитних реченица ставља се упитник.

Реченице којима исказујемо неку заповест, захтев или молбу зову се заповедне реченице. На крају заповедних реченица ставља се узвичник.

Живео победник!
Браво!

Реченице којима изражавамо јака осећања која се исказују узвикујући, зову се узвичне реченице. На крају узвичних реченица ставља се узвичник.

Задатак

- У сваки упиши одговарајући реченични знак.

Данас је лепо време

Како си путовала

Кад идеш у позориште

Бежи из воде

Хеј, чувај се

Ана је написала задатак

МАРКО КРАЉЕВИЋ И ОРАО

Лежи Марко крај друма царева,
покрио се зеленом доламом,
по образу срмајли-марамом,
чело главе копље ударио;
за копље је Шарац коњиц свезан,
на копљу је сура тица орле:
шири крила, Марку чини лада,
а у кљуну носи воде ладне,
те запаја рањена јунака.
Ал' беседи из горице вила:
„О, бога ти, сура тицо орле,
што је теби добра учинио,
учинио Краљевићу Марко:
шириш крила те му чиниш лада,
и у кљуну носиш воде ладне,
те запајаш рањена јунака?“
Ал' беседи сура тица орле:

„Мучи, вило, муком се замукла!
Како м' није добра учинио,
учинио Краљевићу Марко?
Можеш знати и паметовати:
кад изгибе војска на Косову
и обадва цара погинуше,
цар Мурате и кнеже Лазаре,
паде крвца коњу до стрмашца
и јунаку до свил'на појаса, —
по њој плове коњи и јунаци:
коњ до коња, јунак до јунака,
а ми тице долетисмо гладне,
долетисмо и гладне и жедне,
љуцкога се наранисмо мяса
и крви се љуцке напојисмо,
а моја се крила заквасише,
плану сунце из неба ведрога,
те се моја крила окореше:
ја не мого с крил'ма полетити,
а моје је друштво одлетило;
ја остадо насред поља равна,
те ме газе коњи и јунаци.
Бог донесе Краљевића Марка,
узе мене из крви јуначке,
па ме метну за себе на Шарца,
однесе ме у гору зелену,
па ме метну на јелову грану;
из небеса ситан дажд удари,
те се моја крила поопраше,
и ја мого с крил'ма полетити,
полетити по гори зеленој,
састадо се с мојом дружбиницом.
Друго ми је добро учинио,
учинио Краљевићу Марко,
можеш знати и паметовати:
кад изгоре варош на Косову
и изгоре кула Аџагина,
онде били моји орлушићи,
па и скупѝ Краљевићу Марко,
он и скупѝ у свил'на недарца,
однесе и двору бијеломе,
па и рани читав месец дана,
читав месец и недељу више,
па и пусти у гору зелену, —
састадо се с моји орлушићи.
То је мени учинио Марко!“
Спомиње се Краљевићу Марко
као добар данак у години.

Упознај речи

друм - пут

срмајли марама - марама везена
сребрним концем

Шарац - коњ Марка Краљевића

сура - пепељастосива, боје пепела

тица - птица

мучати - ћутати, не говорити

стрмашце - метална папучица у коју
јахач ставља ногу, узенгија, стремен

љуцко - људско

дажд - киша

дружбеница - мала дружина,
друштанце

варош - град

Народне песме настају у народу и преносе се усменим путем. Ово је јуначка народна песма. Такве песме народ је испевао да би кроз њих приповедао о значајним догађајима и јунацима.

Разговор о тексту

- О чему се говори у овој песми? Шта је необично у њој? Где се одвија радња ове песме? Због чега орао осећа захвалност према Марку? Која Маркова особина је приказана у овој песми?

Задатак

- Подели песму на целине и свакој од њих дај наслов. Препричај песму.
- Напиши неколико реченица о орлу.

- Напиши како замишљаш Марка Краљевића.

СУБЈЕКАТ И ПРЕДИКАТ

Ана чита књигу.

Ко врши радњу? _____

Шта ради Ана? _____

Ивана залива цвеће.

Ко врши радњу? _____

Шта ради Ивана? _____

Зец једе шаргарепу.

Ко врши радњу? _____

Шта ради зец? _____

Реч у реченици која казује ко врши радњу зове се **субјекат**.
Реч у реченици која казује шта субјекат ради зове се **предикат**.
Субјекат и **предикат** су главне речи у реченици.

Задатак

- У следећим реченицама субјекат подвуци црвеном, а предикат плавом бојом.

Веверица скакуће по дрвећу.

Деда пече кестен.

Бака плете рукавице.

Мира свира клавир.

- Напиши реченице у којима ће субјекат бити по једна од ових речи:
риба, поток, лапа, Никола.

_____

_____

_____

_____

- Напиши четири реченице у којима ће предикат бити следеће речи:
трчи, су весели, је плаво, цвркућу.

_____

_____

_____

_____

- Допуни реченице субјектом:

_____ се чешља.

_____ крекеће.

- Допиши предикат:

Пас _____.

Девојчица _____.

СМИЈЕШНО ЧУДО

Виђех чудо, и нагледах га се,
ђе иђаше патка поткована,
и бијела гуска оседлана,
још на вуку капа од самура,
на међеду зелена долама,
на пијевцу ковчали чакшире,
на лисици лијепа ћердана,
а на зецу свилене димије.
Не чудим се патки поткованој,
ни бијелој гуски оседлааној,
нит' вуковој капи од самура,
ни међеду зеленој долами,
ни лисици на њену ћердану,
ни пијевцу ковчали чакширам',
но се чудим зецу с димијама:
куд се вере, како не издере!

Шаљива народна песма

Упознај речи

самур - врста куне скупцоеног крзна

долама - мушка или женска горња одећа, обично с рукавима, дуга до испод колена

чакшире - панталоне

ћердан - ланчић о врату, огрлица

димије - широке панталоне, скупљене испод колена.

издерати - поцепати

Разговор о тексту

Зашто је ова песма шаљива?
Које се животиње помињу у овој песми?
По чему су оне необичне? Кома се чуди народни певач? Зашто се чуди?

Шаљиве народне песме, пуне смеха и ведрине, народ је певао ради забаве и шале.

СТАРО ЛИЈИНО ЛУКАВСТВО

Зимус је група ловаца опколила једну лисицу у шумарку. Били су сигурни да им неће умаћи. Један ловац умало да нагази на њу. А она лежи опружена. Мртва. Још топла. Ловци се окупише око ње. Пси је оњушише. Залајаше неколико пута и оставише је.

Један ловац се спремио да јој одере крзно. Изненада скочи лија и зачас нестане у густишу. Ловци нису стигли да испале ниједан метак.

Народ каже: – Не веруј ни мртвој лисици.

Народна прича

Разговор о тексту

- Због чега су ловци били сигурни да им лисица неће умаћи? На који начин је лисица надмудрила ловце? Које особине ловаца је лисица искористила? Зашто народ каже: „Не веруј ни мртвој лисици“? Чему те може поучити ова прича?

ДВЕ ТАЧКЕ И ЗАПЕТА У НАБРАЈАЊУ

У ђачкој торби се налазе: књиге, свеске, оловке и бојице.
Вера има четири брата: Игорa, Ивана, Жику и Марка.

ДВЕ ТАЧКЕ се пишу у реченици после речи којом се најављује неко набрајање.
ЗАПЕТОМ се у реченици одвајају речи које се набрајају.

⋮
Пред оним што треба ређати, набрајати, у реченицама ће **ДВЕ ТАЧКЕ** стајати.

,
Набројено треба нешто да раздвоји. Зато у реченици и **ЗАПЕТА** постоји.

Бранко Стевановић

Задатак

У следећим реченицама напиши две тачке и запете где је потребно:

У парку су се играли Милан Ана Сара Анина сестра и Сарин брат.
Рођендан су ми честитали баба деда мама тата и другари.

СВЕТИ САВА, ОТАЦ И СИН

А када је Светитељ тако путовао по народу, учећи га и крепећи, а оно изађе пред њега отац и син. Отац се жаљаше на сина, како га не слуша и не поштује. А син се жаљаше на оца, како не прима његове савете и неће моћи да му уступи домаћинство.

Слушао Свети Сава и оца и сина, па ће на крају рећи сину: „Прекрсти се!“
А он се прекрсти: „У име оца и сина...“

„Кога си прво поменуо?“

„Оца“.

„Где си прво метнуо прсте?“

„На чело“.

„А шта је на челу или под челом?“

„Памет“.

„А после оца кога си поменуо?“

„Сина“.

„Где си метнуо прсте кад си поменуо сина“.

„На трбух“.

„Има ли ту памети?“

„Нема“.

„Па код кога је онда већа памет: код оца или код сина?“

„Код оца“.

„Ето видиш, несрећни сине“, рече најзад Свети Сава, „сам си казао, да је отац већи од сина, јер је он први а син други, он старији, а син млађи. И онда оца свога треба да поштујеш, да цениш и да слушаш, докле је год жив, ако мислиш после да и тебе твоји млађи поштују и цене“.

„А знаш ли ону четврту заповест Божију?“

„Ја знам“.

„Кажи је!“

И он је каза...

„Ето тако, оца и мајку треба поштовати, ако хоћете да будете срећни и дуговечни“, рече најзад Свети Сава непослушном сину, па оде...

Народна прича

Разговор о тексту

Шта је отац замерао сину? Шта је син замерао оцу? Како им је Свети Сава показао ко кога треба да слуша и поштује? Зашто Свети Сава употребљава реч „несрећни“ када се обраћа сину? Шта је Свети Сава рекао на крају приче?

Народне приче, као и народне песме, настају у народу и преносе се усменим путем из генерације у генерацију. Умни људи их записују и чувају од заборава. Многе наше народне приче и песме записао је Вук Стефановић Караџић.

ТАМНИ ВИЛАЈЕТ

Приповиједа се како је некакав цар, дошавши с војском на крај свијета, пошао у тамни вилајет, гдје се никад ништа не види. Не знајући како ће се натраг вратити, оставе ондје ждребад од кобила да би их кобиле из оне помрчине извеле. Кад су ушли у тамни вилајет и ишли по њему, све су под ногама осјећали некако оситно камење, и из мрака нешто повиче:

– Ко овога камења понесе кајаће се, а ко не понесе кајаће се!

Гдјекоји помисли:

– Кад ћу се кајати, зашто да га носим?

А гдјекоји:

– Дај барем један да понесем!

Кад се врате из таме на свијет, а то оно све било драго камење. Онда они који нијесу понијели стану се кајати што нијесу, а они што су понијели, што нијесу више.

Народна бајка

Упознај речи

вилајет - област, предео

гдјекоји - понеки

Пословица

И паметан се превари.

Разговор о тексту

- Шта је тамни вилајет? Ко је посетио вилајет? Зашто су раздвојили ждребад од кобила? Шта се налазило у тамном вилајету? Објасни како разумеш реченицу: – Ко овога камења понесе кајаће се, а ко не понесе кајаће се! Ко се покајао? Зашто?

Народне бајке су творевине разигране, бујне и непресушне народне маште. У њима има много измишљених бића и необичних предмета.

РЕЧИ КОЈЕ ОЗНАЧАВАЈУ ИМЕНА - именице

Сваки предмет има име, сваки појам, свако лице, град, планина, море, река, зато служе именице.

бубамара

птица

висибаба

кашика

чаша

шоља

Ана

мачка

дрво

Сваки предмет има свој **име**.

Свако биће има своје **име**.

ИМЕНА ЉУДИ		ИМЕНА		
женска	мушка	животиња	биљака	предмета
Марија	Бранко	зец	липа	оловка
Вера	Горан	лисица	храст	столица
Гордана	Милан	овца	бор	сат
Валентина	Игор	мачка	јела	кревет
Емина	Миодраг	вук	ружа	кутија

Задатак

Од следећих речи: **оловка**, **кестен**, **никола**, **београд**, **пас**, **жућа**, **књига**, **сова**, **миш**, **сава** и **јабука**, препиши само оне које треба писати великим почетним словом:

- Напиши речи које именују:

предмете	биљке	животиње	људе
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____

- Азбучним редом напиши имена својих другара.

_____

_____

СЕДАМ ПРУТОВА

Имао отац седам синова, седам свађалица. Свађајући се занемарише сав кућни посао и све им пође наопако.

Било је себичних и рђавих суседа који су се радовали њиховом свађању и њихов назадак скретали су на своју корист. Лако је грабити онде где нема ко да чува, кад се чувари међу собом свађају.

Видевши да ће бити зло и наопако, отац се веома забрину. Једанпут скупи синове око себе, па им показа седам прUTOва чврсто повезаних у један сноп и рече:

– Који од вас овај сноп преломи, ономе ћу дати десет дуката.

Свих седам синова покуша да преломи сноп: пробали су овако и онако. И напослетку сваки рече да не може.

А отац ће им онда:

– Чудим се што не можете, јер је то сасвим лако.

Он одреши узицу којом је био сноп везан, штапићи се размакоше и он један по један преломи без по муке.

Синови су се насмејали:

– Е, то је лако! Тако би могло и нејако дете!

Отац заврши:

– Ево вам, децо, слике и прилике ваше. Не будете ли сноп, бићете седам прUTOва које, као што сте сами рекли, може сломити и нејако дете.

Народна прича

Упознај речи

дукати - златан новац

сноп - свежањ, више предмета повезано у једну целину

Разговор о тексту

- Шта се дешавало у породици у којој су се браћа стално свађала? Због чега се отац забринуо? Шта је отац одлучио? Зашто синови нису успели да преломи прUTOве? Како их је отац преломио? Чему је отац научио синове? Какви односи треба да буду међу члановима породице?

Пословица

Сложна браћа кућу граде, а несложна разграђују.

СЕЉАЧКИ СИН И ОТАЦ МУ

Пошто је свршило све школе, некакво момче, син простог сељака, врати се кући, па да покаже оцу да је паметан, кад једну вечер не изнесу на трпезу него само четири јаја и за трпезом нико други није био осим њих двојице, рече син оцу:

- Колика су јаја овђе на трпези?
- Четири, ада колико?
- Не, нијеси угодио, него сад ћу ти чинит' виђети да их има седам. Питам те: број три, улази ли у четири?
- Улази – одговори му отац.
- Е, добро. Дакле, не чини ли четири и три седам?
- Благо мене, синко – одговори му отац – кад нијесам узалуд око тебе новац трошио! Па, кад је тако, ево сам сад из поља, с орања дошао, те огладнио, ево мене ова четири, а ти, синко, присмочи мало хљеба су та три књижевна.

Шаљива народна прича

Упознај речи

присмочити - појести хлеб уз још нешто

Разговор о тексту

Шта је син по завршетку школовања пожелео да покаже оцу? Коју прилику је искористио за то? Чиме се послужио да би показао своју ученост? Како је отац надмудрио сина? Шта мислиш о сину? Шта је смешно у овој причи?

Шаљиве народне приче се одликују ведрином и шалом, а поред тога садрже и важну поуку или поруку намењену читаоцу и слушаоцу.

КОЊ И МАГАРАЦ

Путовали заједно коњ и магарац. Јадно магаре, преко мере натоварено, замоли коња да му помогне и понесе део терета, јер ће иначе издахнути. А коњ ни да чује. Када магаре сасвим ослаби и паде мртво, господар натовари на коња не само терет него и кожу угинулог магарета. Сад коњ схвати, али касно, да би му много боље било да је послушао магарца и да му је помогао.

Народна басна

Разговор о тексту

- О чему се говори у овој басни? Шта је магарац замолио коња? Како се понашао коњ? Које особине је показао коњ својим поступком? Шта је коњ касно схватио? Како пролазе они који не желе да помогну другима у невољи?

Задатак

Испричај како разумеш пословице:

Учини добро, не кај се;
учини зло, надај се.

Ко што чини, све себи.

Басне су кратке приче у којима животиње говоре и понашају се као људи. На тај начин се приказују добри и лоши људски поступци и особине. Свака басна садржи поуку или поруку која је значајна за читаоца.

ЛИСИЦА И ГАВРАН

Гавран је негде нашао повећи комад сира и, стојећи на грани дрвета, држао је чврсто сир у кљуну.

Лисица то опази и пошто се привукла дрвету, поче да хвали гаврана.

– Ти си веома лепа птица – рече она – и имаш прекрасно перје! Нико на свету не би био тако савршен као ти, само када би умео да певаш!

Гаврану се није свидело да поред толике своје лепоте има и неки недостатак. Да би уверио лисицу да уме и да пева, он отвори кљун и загракта.

Сир му испаде из кљуна, лисица зграби плен и побеже.

– Е, мој гавране – мислила је она – имаш ти и сјаја и гласа, али немаш памети.

Упознај речи

плен - оно што је отето од другог

Пословица

Баби се снило, што јој је мило.
Од ћутања глава не боли.

Разговор о тексту

- Зашто лисица хвали гаврана? Коју гавранову ману истиче? Који јој је циљ? Подвуци реч која казује како гавран пева. Какво је његово певање? Шта о себи мисли гавран? На основу чега је лисица закључила да гавран нема памети? Које своје особине показује лисица? Шта мислиш о гаврану и његовом поступку? Са каквим људима можеш упоредити гаврана? Зашто је важно да сваки човек зна шта уме, а шта не уме?

Задатак

- Измисли и напиши другачији завршетак басне.

Народна басна

ПЕТАО И БОЈЕ

Једно поподне нацртао Воја петла, али је заборавио да га обоји. Пође тај петао у шетњу по дворишту.

Сретне га куца и пита: „Зашто ти шеташ тако необојен?“

Погледа петао у воду. И заиста – куца истину говори.

„Не жалости се“, казала је куца. „Иди код бојица, оне ће ти помоћи“.

Оде петао бојицама и замоли их: „Бојице, бојице, помозите ми!“

„Добро“, рече Црвена Боја и обоји му четкицом кресту и подбрадак.

А Плава Боја – велика пера на репу.

Зелена – крила.

А Жута груди.

Обојени петао се попе на тарабу.

„Е, сад си прави петао“, рече куца.

Петао радосно запева: „Кукуруку!“

Шаљива народна прича

Упознај речи

тараба - дрвена ограда

Разговор о тексту

Шта је Воја заборавио да уради? Ко је петлу дао пријатељски савет? Како је петао изгледао на крају приче? Како је изражавао своју радост? Чиме те је ова прича насмејала? Зашто су називи бојица написани великим почетним словима?

ПАС И КУЋА

Приповедају како је пас, скупивши се у клупко на мразу, рекао да друге зиме неће чекати без куће, него да ће је одмах градити чим лето дође. Додао је још да му велика кућа не треба и да ће је лако начинити.

А кад се лети на врућини извалио и разбацио све четири ноге и реп и главу на све стране, онда је рекао:
„Ко ће мени оволику кућу начинити?“

И тако је опет остао чекати зиму без куће.

Народна прича

Разговор о тексту

Кад се пас скупио у клупко? Зашто? Шта је тада одлучио?
Зашто пас није направио кућу?

Задатак

Опиши пса из приче „Пас и кућа“.

РОД И БРОЈ РЕЧИ

петао

кокошка

пиле

мушки род - **тај**   женски род - **та**   средњи род - **то**

Речи: **петао**, **кокошка** и **пиле** су имена бића. Свако од ових имена припада неком роду: **мушком**, **женском** или **средњем**.

Петао је мушког рода, па је и реч којом се именује петао – мушког рода.

Кокошка је женског рода, па је и реч којом се именује кокошка – женског рода.

Пиле је младунче петла и кокошке. Реч која означава младунче је у средњем роду.

Да бисмо лакше одредили у којем је роду нека реч, помоћи ће нам речи: **тај**, **та**, **то** (**тај** петао, **та** кокошка, **то** пиле).

Кад је једно **ЈЕДНИНА** је.

зец

кокошка

Кад је много **МНОЖИНА** је.

зечеви

кокошке

Задатак

Речи: **птица**, **куће**, **дрво**, **маче**, **храст**, **оловке**, **прозори**, **шума**, **село**, **небо**, **миш**, **капут**, **бродови**, **слика**, **школа**, **брег**, **море** и **књиге**, разврстај према роду и броју.

мушки род		женски род		средњи род	
једнина	множина	једнина	множина	једнина	множина

СВЕТ МАШТЕ И СТВАРНОСТИ

* * *

Узбурка се сиње море
и исплива риба горе.
Чула риба шта га мори,
па овако њему збори:
- Иди одмах баби кажи,
испунићу то што тражи.
Сазидаћу кућу другу,
биће у њој безброј слугу.

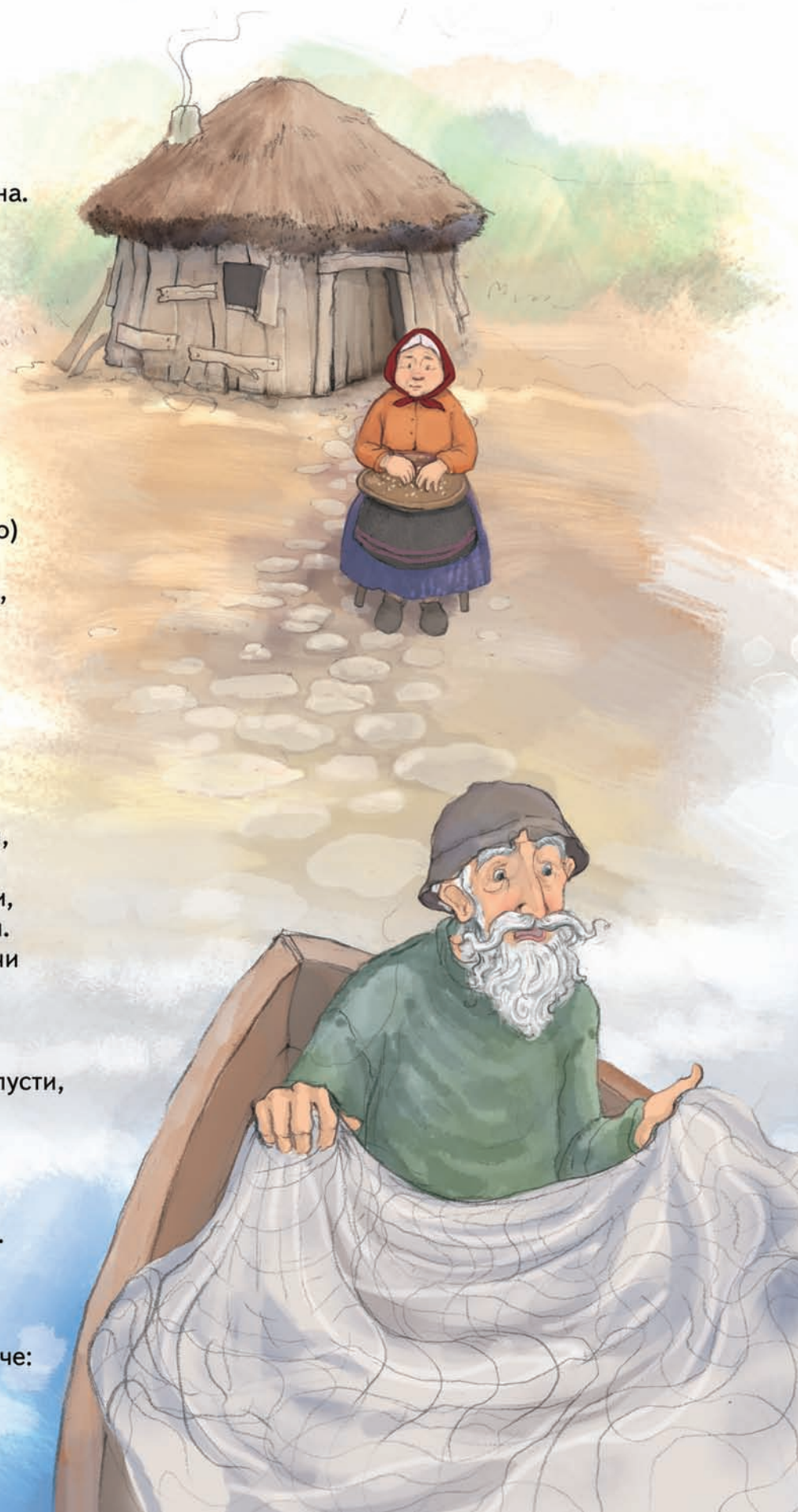
* * *

Александар Пушкин

БАЈКА О РИБАРУ И РИБИЦИ

У далекој земљи некој,
иза брда, иза гора
на обали сињег мора
колиба је била једна
врло стара, трошна, бедна.
У њој живи деда стари
крпи мрежу и рибари,
а баба му ручак кува
и колибу она чува.
Наоколо нигде света,
нико туда да прошета.
Тридест и више лета
живе они тако сами,
деда пеца, баба чами.

Једно јутро (беше тмурно)
деда мрежу узео журно.
Баби рече: – Ручак кувај,
кућу чувај,
а ја одох по свој чамац.
Понео сам добар мамац,
па се надам, нећу крити,
да ће данас рибе бити.
Навезе се он на море
у освитак беле зоре.
Мрежу баца, па се слади,
руке трља, браду глади,
али мрежу – празну вади,
не зна више шта да ради.
Сунце зађе, већ се смрачи
и небо се наоблачи,
али рибе нигде нема
и деда се кући спрема.
Тад још једном мрежу спусти,
са чела му облак густе
растури се и нестаде.
У мрежу му риба паде.
Необична риба нека,
гледа у њу с чудом дека.
Велика је пола хвата,
а сјаји се к'о од злата.
Да би чудо било веће,
риба људским гласом рече:

— Што год тражиш, ја ћу дати,
само ме у море врати.
Испунићу жељу твоју
— било коју.

Тад се деда смилостиви,
пусти рибу нека живи,
али жељу он не рече.
Спустило се већ и вече
кад се кући врати деда,
а баба га мрко гледа,
па ће рећи:

— Седи овде покрај пећи.
Донео си празну торбу,
јешћеш сада само чорбу.
Деда седе
и, док топлу чорбу једе,
поче да јој, тако с реда,
чудан случај приповеда.
Кад је баба чула ово,
одржа му страшно слово:
— Од муке ћу сада пући.
Тебе, деда, треба тући.
Што си тако луцкаст био,
па си рибу испустио?
Натраг хитај, жури, јури.
Корито ми старо цури;
нека риба, како знаде,
одмах мени ново даде.
И у тмини црној, густој,
на обали морској пустој,
у пучине бескрај гледа
и позива рибу деда.
— Ој, рибице, где си да си,
дођи сада, мене спаси.

Узбурка се сиње море
и исплива риба горе.
Морске вале репом сече,
људским гласом она рече:
— Кажу, деда, своју жељу,
па се врати у постељу.
И деда јој онда рече
каква жеља бабу пече.
— Иди кући, деда, само,
корито ће бити тамо.
Обећање риба даде
и у трену већ нестане.

Чим се деда кући врати,
до корита одмах сврати,
а корито, лепо, ново.
Но, баба му рече ово:
— Имам сада жељу врућу
хоћу сутра нову кућу.
Не буде ли кућа нова,
овде више немаш крова,
већ одавде ти се сели,
чујеш шта ти баба вели.

И ујутру деда пође,
на обалу морску дође
па повика рибу гласно
и рече јој сасвим јасно
ту бабину жељу нову.

— Испунићу жељу ову —
риба рече
и — утече.
Када кући дође деда,
он у чуду само гледа:
од колибе све од пружа
створила се нова кућа.
Крај прозора баба седи
и строго му сад беседи:
— Нећу више кућу ову,
имам опет жељу нову.
Хоћу сада кућу другу!
Хоћу у њој безброј слугу.
Оде деда, рибу зове
да јој жеље каже нове.
Узбурка се сиње море
и исплива риба горе.

Чула риба шта га мори,
па овако њему збори:
– Иди одмах баби кажи,
испунићу то што тражи.
Сазидаћу кућу другу,
биће у њој безброј слугу.

Риба рече
и – утече.

Весела је баба била,
жеља јој се испунила.
Добила је кућу другу,
а службе је безброј слугу.
Али деда баш зло прође.
Чим он натраг кући дође,
зловна баба викну само:
– Слуге моје, хај’те амо!
Одведите овог старца
сад у шталу код магарца.
Живи деда и у штали,
на судбу се он не жали.
То је било у недељу
кад испуни баби жељу,
али, ето, већ у среду
слуге опет зову деду:
– Хајде, деда, баба зове,
има, каже, жеље нове.
Мал’ од чуда није пао
кад је бабу саслушао:
– Сместа иди, рибу тражи
и жељу јој моју кажи.
Сад царица ја ћу бити,
то ми мора испунити!

Оде деда, рибу зове
и говори речи ове:
– Аој, рибо, муке веље,
баба има нове жеље.
Постала је сасвим луда,
тражи опет свака чуда.
А ја, ето, немам куда,
морам да те зовем, молим,
да јој ћуди удовољим.
Чула риба шта он жели,
па овако њему вели:

– И то ће се остварити,
царица ће баба бити.

Тако рече
и – утече.

Царица је баба била,
на њој само чиста свила.
И бисери око врата
и прстење све од злата.
Блага силног она има,
заповеда сада свима.

Кад у петак паде вече,
тад слугама баба рече:
– Доведите оног старца,
у штали је код магарца.
А кад деда пред њу клече,
строга она њему рече:
– Иди сада рибу тражи,
па јој царску жељу кажи.

Досадно ми царство ово,
хоћу опет царство ново.
На дну мора хоћу сада
да ми буде нова влада.
Златна риба, а не друга,
да ми лично буде слуга.
Хајде, старче, не пркоси,
царску жељу риби носи.

Када рибу дозвољава деда,
он понизно у њу гледа,
па јој вели:
– Мене, рибо, не весели
то што опет теби ходим,
морам баби да угодим.
Снашла су ме грдна чуда.
Јесте моја баба луда,
али не смем да се гложим,
морам с њоме да се сложим.
Жељама јој никад краја.
Два дана јој царство траја,
а већ неће царство ово,
тражи, вели, царство ново.

На дну мора хоће сада
безумница да завлада.
Ово царство да јој пружиш
и ти лично да је служиш.
Када ово каза деда,
риба њега само гледа.
Ћути риба, реч не рече,
праћакну се и утече.
Чека деда, чека тамо
све док није данак сван'о,
али рибе нема више,
деду наде напустише.
Он уморан пође кући
крај обале посрћући.

Кад се близу куће нађе,
не могаде да се снађе.
Двора сјајног више нема,
пред колибом баба дрема.
Гледа деда чудо ово
– ни корито није ново.
Нескромне су жеље биле,
па се нису испуниле.

Александар Пушкин

Упознај речи

сиње - модро

чамити - живети усамљено, досађивати се

понижно - послушно, покорно

гложити се - свађати се

Разговор о тексту

- У каквој колиби су живели баба и деда? Чиме су се бавили? Како су живели? Шта се десило једног дана? Шта је рибица тражила од деде? Како је поступио деда? Како се баба понела када јој је деда испричао о свом сусрету са златном рибицом? Шта је све захтевала? Како се опходила према деди? Зашто се деда обратио рибици речима: „Ој, рибице, где си да си, дођи сада, мене спаси“? Докле је риба испуњавала бабине жеље? Због којих својих особина је кажњена баба? Шта мислиш о дединим поступцима? Зашто је био попустљив према баби? Чиме је он заслужио благонаклоност златне рибице?

Задатак

Опиши особе из своје околине које су сличне ликовима из ове бајке.

РЕЧИ КОЈЕ ОЗНАЧАВАЈУ РАДЊУ

Птица **лети**.
Шта ради птица?

Овца **пасе**.
Шта ради овца?

Медвед **бере** крушке.
Шта ради медвед?

Реч **лети** казује шта птица у једном тренутку ради.

Реч **пасе** казује шта овца ради.

Реч **бере** казује шта медвед ради.

Речи: **лети**, **пасе** и **бере** означавају **радњу**.

Иван **лежи**.
Марко **стоји**.

Речи **лежи** и **стоји** показују **стања**
у којима су Иван и Марко.

Лишће **шушти**.
Ветар **дува**.

Речи **шушти** и **дува** показују да се
нешто дешава или **збива** у природи.

Задатак

- У следећим реченицама заокружи речи које значе радњу.
На ливади пасу овце. Птичице цвркућу.
Пастир Радојко свира у фрулицу.
- У тексту „Бајка о рибару и рибици“ пронађи и подвуци речи које значе радњу.
- Састави и напиши неколико реченица у којима ћеш употребити речи које значе радњу.

ПАС И ЊЕГОВА СЕНКА

Носио пас парче меса. Пролазећи поред реке, спазио је у води своју сенку. Помислио је да је у води неки други пас. Учини му се да је у устима оног другог пса веће парче меса, па скочи да му га отме.

При том испусти свој комад, те му га вода однесе. После тога пас се чудио како у исти мах несташе оба комада меса.

Доситеј Обрадовић

Разговор о тексту

- Шта је пса подстакло да скочи у воду? Зашто је пас изгубио своје парче меса? Шта није схватио? Какав је пас из ове басне? Кажи на свој начин поуку ове басне.

Пословица

Ко тражи веће, изгуби из вреће.

Задатак

- Пронађи и напиши још неку пословицу са истом или сличном поуком.

TRI BRATA

Beše neki čovek koji je imao tri sina, ali od imanja nemaše ništa do kuće u kojoj je živeo. Svaki od sinova priželjkivao je da posle očeve smrti baš on dođe do kuće, ali ocu su sva trojica bila podjednako draga. Tako nije znao šta da započne a da nekome ne učini nažao. A da proda kuću – ni to nije hteo, jer je ona bila još od njegovih predaka, iako bi prodajom stečeni novac mogao podeliti među sinovima. Konačno nađe izlaz, te sinovima reče:

„Pođite u svet i okušajte sreću. Neka svaki nauči po zanat, pa kad se zatim vratite, onome ko se pokaže kao najbolji majstor – ostaviću kuću“.

To sinove zadovolji, pa najstariji reče da bi hteo da postane kovač, drugi – berberin, a treći – mačevalac. Zatim odrediše vreme kad će se sva trojica vratiti kući, pa krenuše na put. Dogodi se baš da je svaki od njih našao valjanog majstora kod koga je nešto čestito mogao naučiti.

Onaj što je postao kovač morao je da potkiva kraljeve konje pa je za sebe mislio: „Sada ti više ništa ne nedostaje: dobićeš kuću“.

Onaj što je naučio za berberina brijao je samo otmenu gospodu i takođe držao da je kuća njegova.

Onaj najmlađi, mačevalac, dobijao bi poneki udarac, ali bi stiskao zube i ne bi se ljutio, jer je mislio: „Ako se plašiš od jednog udarca, kuću nikad nećeš dobiti“.

Kad je proteklo određeno vreme, oni se vratiše ocu. Ali nisu znali kako da nađu najbolju priliku i da pokažu svoje veštine i umeće te sedoše da se dogovore. Dok su tako sedeli, odjednom dojuri zec preko polja.

„Eh!“ uzviknu berberin, „On dolazi kao poručen!“

On uze pliticu i sapun, pa poče praviti penu sve dok se zec ne približi, a zatim ga u punom trku nasapuna i obrije mu brčice, a da ga pri tom ne poseče i ne povredi ni za dlaku.

„To mi se dopada“, reče otac, „ako se drugi valjano ne založe, kuća je tvoja“.

Ne potraje dugo, kad dojuriše jedne kočije u kojima je bio neki gospodin.

„Sad ćete videti, oče, šta ja umem“, reče kovač.

On dotrča do kočija, pa konju koji je jurio odvali četiri potkovice, te mu, takođe u trku, ponovo prikova četiri nove.

„Ti si ljudina“, reče otac, „radiš isto tako dobro kao i brat ti, ja ne znam kome da ostavim kuću“.

Tad reče treći brat:

„Dozvolite mi, oče, da i ja pokažem svoju veštinu“, i kako je počela da pada kiša, izvuče mač i započne njime unakrst zamahivati nad svojom glavom, tako da na njega ne pade nijedna kap. A kad kiša udari jače, i najzad tako jako da je sipala kao iz kabla, zamahivao je mačem sve brže i brže te ostade tako suv kao da je bio nečim potpuno zaštićen.

Kad otac to vide, zadivi se i reče:

„Ti si izveo najveću majstoriju, kuća je tvoja“.

To zadovolji ostalu dvojicu braće. Ali, kao što su se ranije zavetovali i zato što su se toliko voleli, oni se dogovoriše i ostadoše sva trojica u kući, baveći se svaki svojim zanatom; i kako su bili tako dobro obučeni i spretni majstori, zaradiše mnogo para. Živeli su tako zadovoljno do starosti, i kad se jedan od njih razbole i preminu, ostala dvojica su toliko tugovala da se i oni razboleše i ubrzo pomreše. A pošto su bili tako umešni kao majstori i tako se voleli kao braća, položih sve trojicu u jedan grob.

Braća Grim

Upoznaj reči

okušati sreću - učiniti nešto verujući u uspeh

plitica - plitka činija

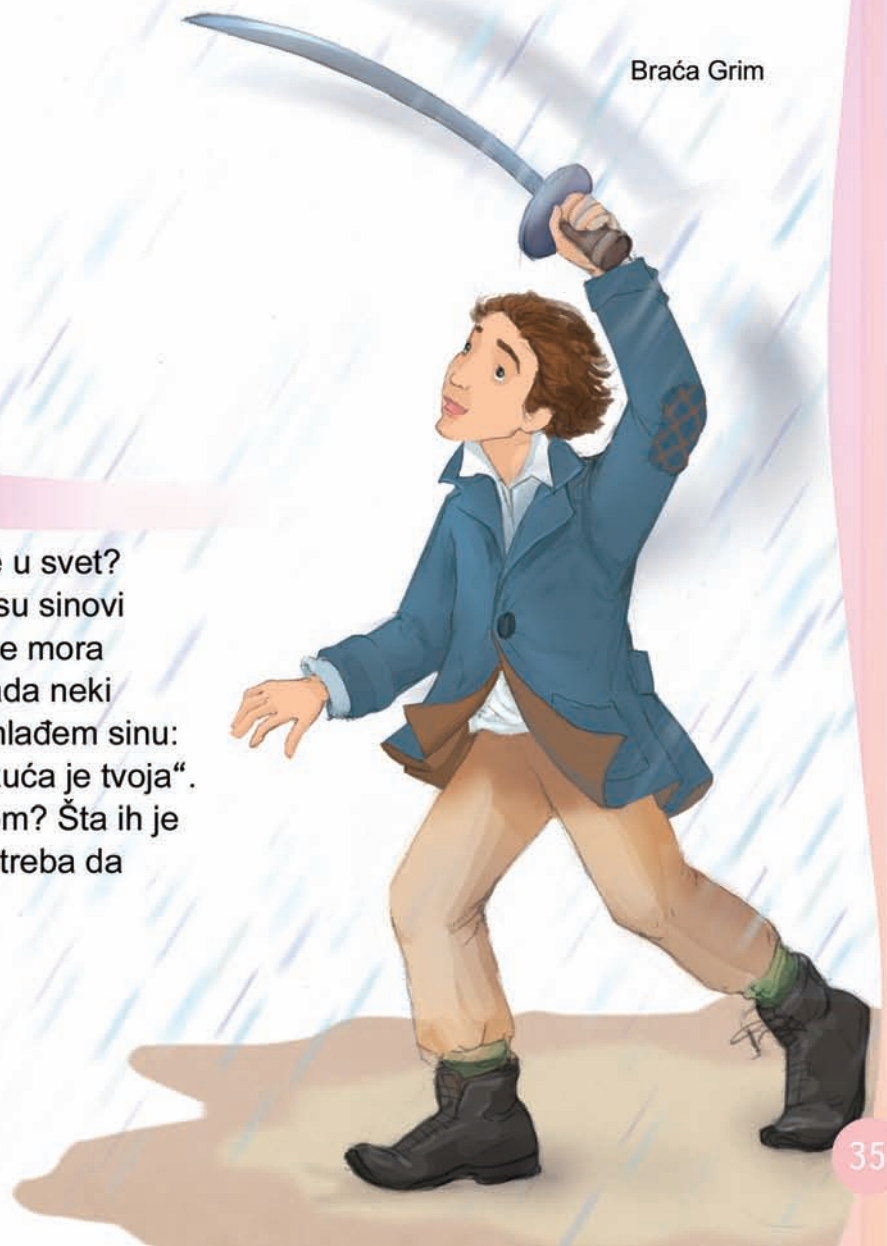
založiti se - učiniti veliki napor

čestito - pošteno

Razgovor o tekstu

- Radi čega je otac poslao sinove u svet? Šta im je obećao? Koje zanate su sinovi odabrali da nauče? Koje osobine mora posedovati onaj ko želi da savlada neki zanat? Zašto je otac rekao najmlađem sinu: „Ti si izveo najveću majstoriju, kuća je tvoja“? Kakvi su bili odnosi među braćom? Šta ih je držalo na okupu? Koje osobine treba da krase članove jedne porodice?

Bajka čiji je pisac poznat zove se umetnička bajka.

СЛИКАРКА ЗИМА

Једне године сликарка Зима крете по свету да разнесе дарове деци. Није имала, истина, ништа да им дарује, али је преко лета у доколици била смислила да им наслика ноћу по прозорима пуно сребрних шума, зверчица и кућа. Сликарки Зиме било је то лако: махне једанпут својом студеном кичицом, а створи се на прозору сребрн лист папрати или слеђена јелова гранчица; махне други пут, и укаже се слеђена река која као да тече испод врба под снегом; махне трећи пут, и никне дворач сав од биљура у коме уместо светиљки сијају сребрне звезде. Како се по овоме сликарка била прочула, чим се по селима и градовима сазнало да опет долази, деца су јој излазила у сусрет. Она им је доброћудно дозвољавала да се ваљају и скачу по скутовима њене бунде. А и што не би! Чим би их деца исцепала и испрљала, истог часа би ницали други, нови, као да је нека чаробница.

Пред вече стигне у неко село кад су деца већ спавала.

– Куц! Куц! – покуца на први прозор тихо као кад мраз пуцкета.

Из собе се чуло само дечје дубоко дисање.

– Спавају већ – помисли Зима – сад ћу им на прозору оставити слику, па нека се радују сутра кад се пробуде – и поче шарати по окну шапућући:

Насликаћу борове
сребром оковане
и сребрне дворове
и сребрне гране.

Слетеће на борове
птица светлих крила,
ући ће у дворове
сребрнаста крила.

Не сме само мама
наложити пећи
јер ће слика одмах
с прозора побећи.

Довршивши рад, пошла је даље.
Успут чу како је дозива неки врт:

Зимо, добра Зимо,
хладноћа је љута,
дај ми мало свога
меканог скаута.

Она отцепи леви скут своје хаљине, покри врт па пође даље. Створи се тад пред другом кућицом па опет куц! куц! на прозор, а деца и тамо спавају. Украсивши и ту прозоре, пође даље. Украј пута су стајали четинари и молили:

Зимо, добра Зимо,
погледај на јеле,
дај им мало своје
одећице беле.

Она им одмах стави на главе беле шубаре и на зелене широке шаке навуче им беле рукавице па, задовољна што је учинила добро дело, настави пут, журећи да нашара што више прозора и што више деце да обрадује. А кад је јутро свануло и деца се узбудила, нашла су по прозорима сребрне слике што их је ноћу ишарала Зима. Само деца нису стигла да их се довољно наживају; неке је отопило сунце, неке ватра у пећи, на неке су дечица наслонила носеве и својим дахом их избрисала, како се сликарка и бојала.

Десанка Максимовић

Упознај речи

кичица - сликарска четкица

папрат - врста биљке

биљур - кристално стакло

скут - доњи део женске хаљине или сукње

чаробница - она која је у стању да зачара, да изведе чаролију

Разговор о тексту

- Шта је сликарка Зима даровала деци? Чије особине има сликарка Зима? Шта је дозвољавала Зима деци која су јој излазила у сусрет? Која добра дела чини сликарка Зима? Којим бојама она слика? Како се ти осећаш зими?

Задатак

- Напиши шта желиш да сликарка Зима наслика на прозорима твоје учионице.

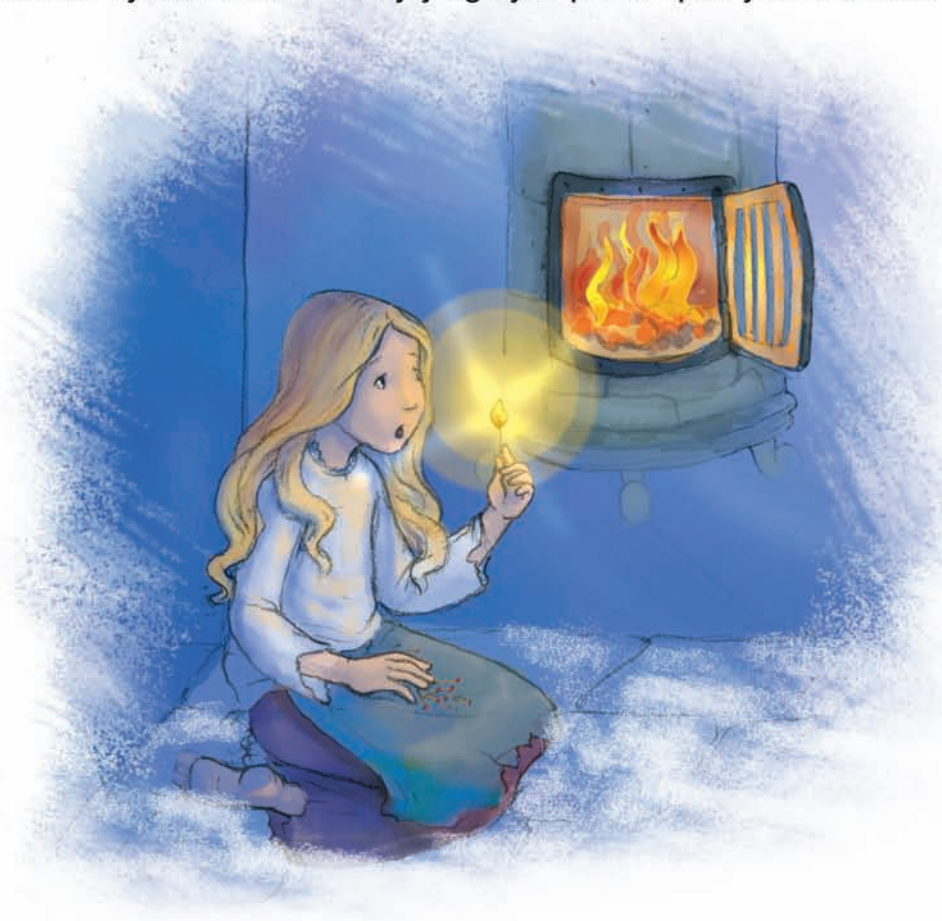
DEVOJČICA SA ŠIBICAMA

Mračilo se, mraz stezao, sneg vejavao nemilice: bejaše poslednje večer u godini. Po toj hladnoći i mraku išla ulicom siromašna devojčica, gologlava i bosonoga. Imala je, doduše, papuče na nogama kad je pošla od kuće, ali kakve koristi od njih! Velike su to bile papuče – nekad ih je nosila njena majka – tako velike da je jadnica putem ostala bez njih kad se uklonila ispred kola koja su onuda projurila. Jednu papuču nije više mogla naći, a s drugom je pobegao jedan zao dečak, dovikujući joj kako će mu ta papuča poslužiti kao kolevka kad bude imao dece.

Tako je devojčica gazila bosonoga – pocrvenele joj sitne i nežne nožice i pomodrele od hladnoće. U staroj kecelji nosila je mnogo šibica, a jedan svežanj je držala u ruci. Celog dana nije ništa prodala; niko joj nije dao ni novčića. Gladna i jadna lutala je dalje, dok sirotica nije sasvim promrzla. Snežne pahuljice popadale su joj na dugu svetlu kosu koja se u lepim uvojcima spuštala niz leđa, ali devojčica bejaše daleko od pomisli na svoju zlaćanu kosu. Svi prozori behu osvetljeni, a ulicom se širio miris gušćijeg pečenja: svi su čekali Novu godinu. O tome je devojčica mislila.

Pođe, sirotica, da se zakloni između dveju kuća od kojih je jedna nešto više izbila na ulicu; tu sede, podvi noge poda se, ali je ipak zebila, mrzla je sve više. Kući nije smela, jer nije prodala nijednu šibicu, nije zaradila nijedan novčić. Otac bi je izbio, a, uostalom, toplije nije ni kod kuće. Stanovali su pod samim krovom, kuda je zviždao vetar, iako su najveće pukotine začepili krpama i slamom.

Ručice joj gotovo obamrle od studeni – ah, jedna šibica bi je ugrejala! Kad bi smela kresnuti njome o zid i na njoj ogrejati prste! Ipak jednu izvuče i kresnu.

Oh, kako je prskala i plamtela toplim svetlim plamenom – poput svećice – kad je ruku nad nju nadnela. Bila je to čudesna svetlost: devojčici se pričinilo da sedi pred velikom gvozdеном peći u kojoj se vatra razgorela i divno greje. Uboga devojčica ispruži nožice da i njih ogreje, kadli se plamen ugasi – i peći nestade, a ona se nađe s dogorelom šibicom u ruci. Devojčica ukresa drugu, pa i ta zaplamte i zasvetli, a zid pred njom postade providan kao koprena. Videla je pravo u sobu, gde bejaše postavljen sto, pokriven belim stolnjakom, na stolnjaku beli porculan, a pečena guska, nadevena jabukama i suvim šljivama, skoči sa tanjira i zagega po podu, zajedno s viljuškom i nožem u leđima. Pođe pravo prema siromašnoj devojčici, ali se uto šibica ugasi - osta samo debeo, hladan zid.

Devojčica upali novu šibicu i sad se nađe pod prelepom novogodišnjom jelkom. Bila je još veća i još lepše okićena od bora kojeg je o Božiću videla kroz staklena vrata u onoga bogatoga trgovca. Hiljadu svećica gorelo je na zelenim granama, a šarene sličice, kakve krasi dućanske izloge, gledahu odozgo na nju. Devojčica ispruži ruke – a šibica se ugasi. Ono mnoštvo svećica uzdizalo se sve više i više, i ona ugleda prave sjajne zvezde. Jedna zvezda pade i ostavi za sobom po nebu dug plameni trag.

„Sad je neko umro!“ – pomisli devojčica, jer pokojna baka, koja joj jedino bejaše dobra, uvek govoraše: „Kad padne zvezda, jedna duša ide u nebo“.

Devojčica opet kresnu o zid šibicu, plamen sve unaokolo osvetli, a usred toga sjaja stajala njena baka, sva blistava i blaga, kao u nekom blaženstvu.

– Bakice! – povika devojčica. – Uzmi me sa sobom! Znam ja da će te nestati kad se ugasi šibica, kao što je nestalo i tople peći, divne pečene guske i prelepe novogodišnje jelke!

I ubrzo upali sve preostale šibice iz svog svežnja da što duže zadrži bakicu. A šibice zasvetle takvim sjajem da se videlo kao u po bela dana. Nikad bakica nije bila tako lepa i veličanstvena: podiže bakica devojčicu u naručje i polete s njom visoko, visoko, sred sjaja i radosti. Nesta hladnoće, i gladi i straha...

U hladno jutro, u uglu uz kuću, skamenjena sedi mala devojčica, crvenih obraza, sa smeškom na usnama – mrtva, smrznuta poslednje noći u staroj godini. Tako je novogodišnje jutro svanulo nad malim mrtvim telom što se šćučurilo držeći šibice, od kojih gotovo čitav jedan svežanj beše izgoreo.

– Htela se ugrejati – govorili su ljudi. A niko nije ni slutio kakve su joj se divne slike ukazale pred očima, i u kakvom je sjaju sa svojom bakom ušla u novogodišnju radost.

Hans Kristijan Andersen

Razgovor o tekstu

• Kada se događa radnja ove bajke? Ko je glavni junak? Kako je bila obučena devojčica? Čime se ona bavila? Šta je osećala? O čemu je mislila? Zbog čega nije smela da ide kući? O čemu je maštala dok je palila šibice? Zašto devojčica želi da je bakica uzme sa sobom? Ova bajka je među retkim koje imaju tužan kraj. Kako se osećaš posle čitanja ove bajke?

ШАРЕНОРЕПА

У буци зоолошког врта малишани су обично застајали пред кавезима с мајмунима, па одлазили да се диве слоновима и фокама.

Само је једна девојчица, чије је плаво теме једва допирало чувару до појаса, редовно одлазила до кавеза иза чијих је решетака живео тигар. Затим је, све док се врт не затвори или је родитељи не одвуку кући, стајала нежно гледајући у звер чије су се зенице, при јакој светлости, скупљале у оштру црну пругу.

Чувару се чинило да и звер посматра девојчицу с нежношћу у очима, као да погледима воде неки неми, тајни разговор. На тренутке му је једва успевало да га препозна. Је ли могуће да је то она иста звер чији урлик леди крв у жилама и људима и животињама, а ударац шапе угиба решетке кавеза?

С чуђењем и неверицом чувар је гледао како се тигар у дететовом присуству мења, како му кретње постају блаже, а очи упрте у девојчицу, питомије. „Па, он би се као псић склупчао крај дететових ногу, само да је кавез отворен!“, помисли чувар не верујући сопственим очима: њушке ослоњене о шапе, тигар је лежао, гледао у девојчицу и прео.

– Пустите ме да га помилујем! – замоли девојчица једнога дана чувара, а овај задрхта од ужаса и одлучи да је ни за тренутак не оставља саму са тигром.

Ко зна колико је пута девојчица долазила! Колико дуго остајала и гледала у тигра! Звезде дане не броје. Недеље и месеци су пролазили уливајући се у пролећа, лета и зиме као шаре с тигрових леђа у реп.

Девојчица је просто била опчињена тим репом, јер се час умилно увијао тигру око шапа, час гневно ударао о решетке. Ај, кад би неко, макар на трен, пустио тигра из кавеза! Девојчица је с тугом гледала заробљену звер, а тигар као да нешто наслућује пружао шапу ка њој.

Мајка с нелагодношћу опази сузу у оку девојчице, трже је и одвуче од кавеза, а те исте вечери откри да је читава девојчицина цртанка испуњена цртежима моћне, пругасте звери. „Па, она тигра воли више од родитеља?“ – пролете јој кроз главу.

– Нема више одлазака у зоолошки врт, запамти! – припрети љубоморно, па гурну цртанку у ладицу. – Доста је мени тих глупости... И мајка љутито залупивши вратима изађе из дететове собе, а девојчица извади цртанку и стави је себи под узглавље, па леже, али читаве ноћи не склопи ока од ватруштине и повраћања.

Шта све нису чинили родитељи да јој помогну, па ништа. Чак су и цртеж с тигром ставили изнад дететовог кревета, али мала је на очиглед свих све више копнела.

У свом кавезу, одбијајући храну, копнео је и тигар. Нико није могао да одреди од чега болује, али он је из дана у дан постајао све тањи и све мањи. „Ако овако настави, ускоро га неће ни бити!“ – промрмља чувар сетивши се да већ данима крај тигровог кавеза није видео плавокосу девојчицу, па уздахну. „Вероватно тигар за њом тугује!“ – погледа још једном измршавелу звер, решен да сутра о свему обавести управника. Затим још једном обиђе врт, па леже.

Дуго није могао да заспи, а кад је заспао, пред саму зору, трже га урлик тигра. Заборавивши чак да обуче капут, он потрча ка тигровом кавезу. Стигавши надомак кавеза, он застаде као укопан. „Сањам ли ја ово?“ – упита се кад виде закључана врата и празан кавез. „Није тигар врабац, па да излети кроз решетке!“ – још једном оптрча празан кавез, па читав зоолошки врт, али тигру ни трага.

Истога трена, дететова мајка чу девојичин раздрагани смех и, не верујући сопственим ушима, скочи с кревета. Улете у дететову собу и готово занеме од чуда. Крај самог дететовог узглавља лежала је пругаста, шаренорепа мачка и прела, а девојчица се смејала. Иза прозора руменила се зора. И прозор и врата били су затворени. Откуд мачка? Никада сличну њој није видела, а ипак јој је однекуд позната...

Мајка, нехотице, подиже поглед ка зиду и крикну. Са цртежа, право у њу, гледао је пругаст, шаренорепи тигар. У дететовом кревету лежала је иста таква пругаста, шаренорепа мачка, са оштром, црном пругом уместо зеница. Од зебње мајка задрхта. „Да се није тигар у мачку претворио?“ – помисли, па одмахну руком. „Не будали!“ – прекори саму себе. „Мачка је мачка, а малој је уз њу очигледно добро!“

Већ пред крај тога дана мајка опази да девојчица лакше дише и, обрадована, заборави и тигра и своју зебњу.

Девојчица се све више смејала, а Шаренорепа се од ње није одвајала. У мраку, као жишци, гореле су њене очи. „Па, она то као пас стражари!“ – пролете мајци кроз главу. „Кад једе? Када спава?“ – упита се, па усхићена дететовим све бржим опоравком заборави своја питања.

Као киша низ олук текли су дани. Девојчица је већ почињала да устаје са кревета и помало хода по соби, праћена пругастом шаренорепом мачком. Коначно, дође и дан да крене у школу. Она раздрагано зграби торбу и полете низ улицу, унапред се радујући сусрету с друговима и другарицама из разреда.

Истог трена, Шаренорепе нестале, а чувар, пролазећи крај недељама празног кавеза, иза решетака угледа тигра.

Гроздана Олујић

Упознај речи

ватруштина - висока температура
копнети - постајати све слабији

Разговор о тексту

- Шта је необично у овој причи? Зашто се девојчица задржала баш испред кавеза у којем је био тигар? Како се понашао тигар у присуству детета? Зашто је чувар задрхтао од ужаса кад је девојчица пожелела да помилује тигра? О чему је девојчица маштала? Због чега је била тужна? Како је мајка поступила према девојчици? Када прича постаје нестварна? Како је тигар доспео у собу? Како се девојчица понашала када је коначно дошао дан да поново крене у школу? Који ти је део бајке најлепши? Зашто?

ВРЕМЕ ВРШЕЊА РАДЊЕ

Залила сам цвеће.

Шта је Сара радила? _____

Када је залила цвеће?
Она је завршила заливање цвећа и каже нам да се радња десила у **прошлом времену**.

Пишем задатак.

Шта Сара ради? _____

Када Сара пише задатак?
Она говори да сада ради задатак и радња се дешава у **садашњем времену**.

Шетаћу пса.

Шта ће Сара радити? _____

Када ће Сара шетати пса?
Она каже да ће пса тек шетати и радња ће се извршити у **будућности**, односно у **будућем времену**.

Задатак

Састави и напиши три исте реченице у којима ће само време вршења радње бити различито - садашње, прошло и будуће.

1. _____
2. _____
3. _____

У следећим реченицама напиши различито време вршења радње:

Милица чита.   Милица _____ .   Милица _____ .

У тексту „Шаренорепа“ пронађи речи које значе радњу и попуни табелу.

Речи које значе радњу	Време вршења радње
_____	_____
_____	_____
_____	_____

КАД ПОЧНЕ КИША ДА ПАДА

Кад се облак
небом стушти,
киша пљушти,
само пљушти.

Изнад села,
изнад града,
киша пада,
само пада.

Драгомир Ђорђевић

PROLEĆNO JUTRO U ŠUMI

Na brezi se njišu viti
lastari.
Novim lišćem hrast se kiti
prastari.

Protrčala mlada srna
proplankom.
Pobeđena noć je crna
osvankom.

Zraci Sunca šumu celu
zaliju.
Zazvižduka kos veselu
ariju.

Šumskih ptica zazvoniše
horovi,
i Suncu se pokloniše
borovi.

Momčilo Tešić

Upoznaj reči

viti - tanki, gipki, savitljivi
lastar - mlada grana, mladica
prastar - veoma star
osvanak - svitanje, zora
arija - melodija, napev

Razgovor o tekstu

- Čime se drveće ponosi u proleće? Koje boje u proleće preovlađuju u šumi? Šta se tada u šumi čuje? Kakvo raspoloženje je izraženo tim zvucima? Čime je pobeđena noć? Predloži novi naslov za ovu pesmu. Uporedi značenja reči „crna noć“ i „osvanak“. Napiši što više reči kojima ćeš pokazati suprotnosti njihovog značenja.

ЧУО САМ

Чуо сам како пчелица зуји
кад мед из цвета кроз њу проструји.

Чуо сам како кишица пљушти
и како зрела пшеница шушти.

Чуо сам како ливаде зричу,
како жуборе и пућпуричу.

Чуо сам како мајка плаче
и крије сузе у марамче.

Чуо сам како она певуши
када јој Сунце сине у души.

Све сам ја чуо и знам шта значи
када се отац наоблачи.

Мада ми сваки нежни звук прија,
мени је ипак најмилија

старинска свирка мајчиног гласа
блага к'о жубор таласа.

Добрица Ерић

Упознај речи

синути - блеснути, засјати, засветлети
пућпурикати - пуштати глас „пућ-пурућ“,
опонашати оглашавање препелице

Разговор о тексту

Шта је све песник слушао? Зашто каже да ливаде зричу, жуборе и пућпуричу? Како то „Сунце сине“ у мајчиној души? Како се то „отац наоблачи“? С чим песник пореди мајчин глас? Зашто му је мајчин глас најмилији?

Задатак

Одговори на питања:

Ко на ливади зриче? _____

Шта жубори? _____

Ко пућпуриче? _____

КАД ПОЧНЕ КИША ДА ПАДА

Кад почне киша да пада:
Шта раде деца? Шта раде стари?
Где то са поља нестану стада
А с крова – димничари?

Шта раде шетачи у парку
Кад киша се слива низ пруће?
Рибари: да ли тад барку
Окрену у правцу куће?

Кад почне киша да пада
И по асфалту да звони:
Шта ради мачка која баш тада
Увелико миша гони?

Чика ли пиле под стрехом копца
Кад киша се на двориште сручи?
Да л' плаче жена крај конопца
Где прострла је веш да суши?

Кад почне да пада
Сви трче: кров или стреха.
Само се рибе баш тада
Загрцну под водом од смеха.

Стеван Раичковић

Упознај речи

чикати - изазивати, задиркивати
загрцнути се - остати без даха

Разговор о тексту

Где људи и животиње налазе заклон кад пада киша? Шта киша доноси људима? Како се осећа жена која је пред кишу прострла веш да се суши? Који изрази дочаравају падање кише? Зашто се рибе „загрцну под водом од смеха“? Шта ти радиш кад киша пада? О чему тада размишљаш?

Задатак

Опиши један кишни дан.

ДАЈ МИ КРИЛА ЈЕДАН КРУГ

Море има барку,
једро и катарку.
Море, море, буди друг
– дај ми барку један круг!
Тако ми се база
широм морских стаза...

Ласта има крила
– лети све до Нила.
Ласто, ласто, буди друг
– дај ми крила један круг!
Да обиђем луг,
да одем на југ...

Кад мрав зрно сруши,
чују зечје уши.
Зече, зече, буди друг
– дај ми уши један круг!
Да послушнем и ја
како жито клија...

У рибе пераја
сребрнога сјаја.
Рибо, рибо, буди друг
– дај пераја један круг!
Да ме жеља мине,
да видим дубине...

Ноћу крај живица
светли фењер свица.
Свиче, свиче, буди друг
– дај ми фењер један круг!
Позајми ми моћ
да осветлим ноћ.

На небу се звезде
као птице гнезде.
Небо, небо, буди друг
– дај ми звезду један круг!
Бићу лепши још,
кад ставим тај брош...

Владимир Андрић

Упознај речи

барка - чамац
једро - платно које помоћу
ветра покреће брод
катарка - јарбол, стуб на који
је причвршћено једро

базати - лутати, скитати
Нил - река у Африци
живица - ограда од шибља,
жбуња, жива ограда

Разговор о тексту

Шта тражи дечак од мора, ласте, зеца, рибе, свица и неба? Куда дечак жели да отпутује? Шта жели да сазна и види? А шта да послушне? Какву моћ жели да има? Зашто би дечак био лепши са звездом? Шта је за тебе звезда?

БОЛЕСНИК НА ТРИ СПРАТА

Нашега старог доктора Јана телефон зове с Калемегдана:

„Докторе драги, хитно је врло, имамо госта, боли га грло!“

„Имате госта? Да није странац?“
„Право сте рекли. Јест, Африканац!“

„Доћи ћу брзо, за један сат. Кажите само: на који спрат?“

„На коме спрату? Тешко је рећи, боли га читав – други и трећи“.

Чудом се чуди наш доктор Јан:
„Какав болесник?! Је л' троспратан?!“

„Докторе, јесте, то није варка, зовемо, знате, из зоо-парка. Жирафу једну боли нам врат, а то је – други и трећи спрат“.

Бранко Ћопић

Упознај речи

Калемегдан - велики парк у Београду, у коме се налази зоолошки врт

Африканац - становник Африке

Разговор о тексту

Одакле је стигао позив за доктора Јана? Зашто је телефонски разговор био дуг? Како је дошло до неспоразума? Ко се разболео? Кад је тек доктор сазнао где треба да дође? Чиме те је ова песма насмејала? Шта је у њој необично?

ПОТВРДНЕ И ОДРИЧНЕ РЕЧЕНИЦЕ

Ана је ишла на излет.
Бака је допутовала.
Иван је стигао на време.

Ана није ишла на излет.
Бака није допутовала.
Иван није стигао на време.

Реченице могу бити у потврдном и одричном облику.
Реченице којим се нешто тврди или потврђује су **потврдне**.
Реченице којим се показује да нешто није извршено или се одриче нека тврдња су **одричне**.

реченице	потврдни облик (ДА)	одрични облик (НЕ)
обавештајна	Иван је болестан.	Иван није болестан.
упитна	Да ли је Ана на излету?	Зашто Ана није на излету?
узвична	Шутирај десном ногом!	Не шутирај десном ногом!

ПИСАЊЕ РЕЧЦЕ ЛИ И РЕЧЦЕ НЕ

Идеш **ли** у шетњу?
Да **ли** си прочитао књигу?

Ли је упитна речца. У свим упитним реченицама речца **ли** се пише одвојено од осталих речи.

Ана **не** иде у шетњу.
Милан **не** чита књиге.

Не је одрична речца. Она се у одричним реченицама увек пише одвојено од речи које означавају радњу.

Задатак

• Напиши једну реченицу у потврдном и одричном облику.

ПАТАК И ЖАБЕ

Ако сте докони,
Прочитајте ово:
Стари патак украј баре
Држао је слово.

Слушале га жабе
Велике и мале,
Слатке су му речи
Једва дочекале.

Говорио патак
О врлини мира,
И да нико никог
Не треба да дира.

Свако има право
Да слободно живи,
Нико не сме тлачит оне
Што му нису криви.

Слога, мир и љубав
Благослов је прави,
Зато нека нико
Никога не гњави.

Слушале су жабе
Ово красно слово...
Кад патак ућута,
Десило се ово:

Један жабац мали
Поближе је стао –
А патак га зграби,
Па га прогутао.

Из овог се нешто
и научит даде:
Хуље лепо зборе,
Ал' нитковски раде.

Јован Јовановић Змај

Упознај речи

хуља - лош човек

Разговор о тексту

О коме се говори у овој песми? Шта је жабац причао? Зашто је тако причао? Како су се понашале жабе? Шта се десило на крају? Објасни како разумеш последња два стиха песме.

Пословица

Ко једном слаже, више му се не верује.

Загонетка

Преко шуме шум, шум,
преко поља кас, кас,
па у воду тумбас.

(_ _ _ _)

ВРАБАЦ И ЛАСТЕ

Једном сам стајао у дворишту и посматрао ластино гнездо под стрехом. Обе ласте одлетеше док сам ја још био ту и гнездо остаде празно.

У међувремену, док су оне биле одсутне, с крова слете врабац, ускочи у гнездо, осврну се, замаха крилима и сакри се у гнезду; затим промоли отуд главицу и зацвркута.

Убрзо затим долете до гнезда ласта. Она се устреми у гнездо, али чим угледа госта, запишта, залепрша крилима у месту и одлете.

Врабац је седео и цвркутао.

Наједном долете јато ласта; све ласте долетеше до гнезда, погледаше врапца и поново одлетеше.

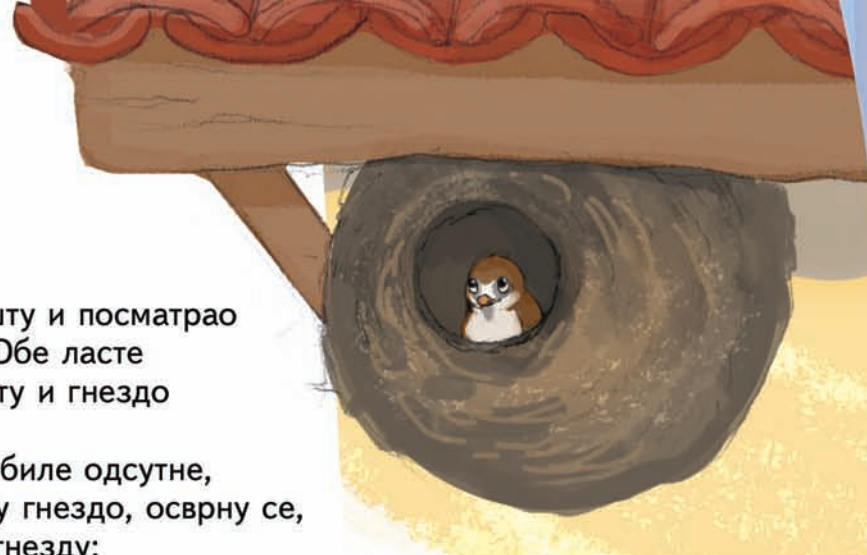
Врабац се није плашио, окретао је главу и цвркутао.

Ласте су поново долетале до гнезда, нешто су радиле и опет одлетале.

Ласте нису узалудно долетале; свака је у кљуну доносила блато и помало замазивала отвор на гнезду.

Опет су одлетале и опет долетале ласте, све више и више замазивале гнездо и отвор је постајао све ужи.

У почетку се врапцу видео врат, затим само глава, затим кљунић, а онда се више ништа није видело; ласте су га зазидале, одлетеле и цвркућући стале да круже око куће.

Лав Толстој

Разговор о тексту

Зашто је врабац ускочио у ластино гнездо? Како се осећао у њему? Због чега је запиштала ласта када је угледала непозваног госта? Кога је позвала у помоћ? Шта су урадиле ласте? Зашто су тако поступиле? Шта мислиш о врапчевом поступку?

Задатак

Заврши причу на свој начин.

BAMBI

Bambi je tada proživljavao dane prvog detinjstva.

Išao je za majkom uskom stazom koja se pružala kroz čestar.

Kako je bilo prijatno ići ovakvim putanjama. Gusto lišće blago ga je milovalo po bedrima i brzo se savijalo na stranu. Često je izgledalo da je put preprečen i zakrčen, ali se dosta lako išlo napred. Uvek bi se našla kakva staza koja je išla uzduž ili popreko kroz šumu.

Majka ih je sve znala i, kad bi Bambi ponekad zastao pred nekim grmom kao pred neprohodnim zelenim zidom, majka je bez muke i truda nalazila prolaz. Bambi ju je stalno nešto pitao. Voleo je da zapitkuje majku. Za njega je bilo najveće uživanje da joj postavlja pitanja i sluša njene odgovore. Nije se čudio što mu neposredno padaju na pamet sve nova i nova pitanja. On je smatrao da je to sasvim prirodno i veoma se radovao. Uživao je u tome da radoznalo očekuje odgovor. Ma kakav ovaj bio, on je uvek bio zadovoljan.

Sad je zapitao majku:

– Čija je ovo staza, majko?

Majka je odgovorila:

– Naša.

Bambi je dalje pitao:

- Tvoja i moja?
- Da.
- Nas dvoje?
- Jeste.
- Baš samo naša?
- Ne – odgovorila je majka. – Nas srna...
- Šta su to srne? – zapita Bambi i nasmeši se.

Majka ga pogleda, pa se i sama nasmeja:

- Ti si srna i ja sam srna. Eto, to su ti srne. Razumeš li sada? Bambi poskoči uvis od smeha.

- Aha, sad razumem. Ja sam mala srna, a ti velika. Je li?

Majka klimnu glavom i dodade:

- Eto vidiš.

Bambi se opet uozbilji:

- Ima li još i drugih srna, osim tebe i mene?
- Dabome – odgovori majka. – Još koliko.
- A gde su one? – povika Bambi.
- Tu, oko nas.
- Ali... Ja ih ne vidim.
- Imaćeš prilike da ih vidiš.
- Kad? – Bambi je zastao radoznalo.
- Uskoro – odgovori mati i mirno produži napred.

Bambi je pošao za njom. Čutao je, jer mu se vrzmalo po glavi šta bi to moglo da znači „uskoro“. Bilo mu je jasno da „uskoro“ nije isto što i „odmah“. Ali nije bio načisto s tim kad će to „uskoro“ prestati da bude „uskoro“ i postati „sada“.

(Odlomak iz istoimene pripovetke)

Feliks Salten

Upoznaj reči

čestar - gusta šuma

bedro - deo noge od kuka do kolena

vrzmati se - motati se, vrteti se

Razgovor o tekstu

- Opiši čestar kroz koji prolazi Bambi sa svojom majkom. Šta im je olakšavalo da idu napred? U čemu je Bambi uživao? Šta ga je sve interesovalo? Šta Bambi saznaje? Kako majka objašnjava značenje reči „srna“? Čime Bambi izražava svoje zadovoljstvo? Kakav je Bambi? Na koga te Bambi podseća? Koga mogu predstavljati Bambi i njegova majka? Ko tebi objašnjava ono što ne razumeš?

ДОЖИВЉАЈИ МАЧКА ТОШЕ

ДРУГА ГЛАВА

(Преписано из Тошина дневника)

„Јао мени, црну и кукавну, ево ме ухватише и у џак завезаше. Сад ме мој чича Тришо некуд вози, а сигурно на добро мјесто доспјети нећу. Настрадао сам, надрљао сам, обрао сам бостан, оде ми кожа на шиљак! Горе ми је него да сам се нашао у кућици пса Жуће, старог буволовца и мог љутог душманина.

– Зашто су ме спремили у џак? – питаш ме, пријатељу мој.

Е, то ти ни ја сам не знам тачно казати. Лијепо сам живио код свог газде, чича-Трише, млинара. Мишеве сам ловио, скитао се по високој трави око ријеке и пео се на старе врбе да одозго гледам како се рибице по виру играју. Мијау-врњау, ужасно волим рибице, али се још ужасније бојим воде! Пробао сам свакако да коју рибу намамим да изађе на копно, али ми то није пошло за ногом. Звао сам их да им нешто пришапћем на уво, обећавао сам им и сланину, кобасицу и многе ствари којих ни сам немам, али узалуд. Рибице ми ништа не одговарају, само ме неповјерљиво гледају својим округлим очима и врте репом. Охо, реп им љубим, алај су слатке!

– Дедер, зашто си у џаку? – опет ви питате.

Зашто, зашто! Ко ће то знати. Можда због тога што је из млина нестајало многих ствари за јело, па мене зато окривише.

Јао-мијао, алај си неправедан, драги мој чича! Ко крао? Ја?

Вјерујте ми, никад ми крађа на ум није падала. Ја само приђем комаду сланине, додирнем га брком и – хоп! – њега нестане. Шта се с њим деси, нек сам ђаво зна. Тек ти само чујем свог чича-Тришу:

– Овамо, разбојниче бркати, камо сланина?!

– Однио је миш – кажем ја.

– А зашто је ниси отео? – пита чича.

– Отео сам је, ево је у трбуху! – одвратим ја, а чича на то млац, млац брезовим прutom. Ето тако ти ја прођем, а ни крив, ни дужан. Откуд се сланина одједном створила у мом трбуху, то ти ни ја не бих знао казати.

Деси се, опет, да чича Тришо улови рибу, а ја само приђем да је омиришем и – гле чуда! – одједном видим себе како бјежим кроз траву са рибом у зубима. Још се и не окренем, а рибе већ нема. Јесам ли је појео, нисам ли – не знам, образа ми.

Сира, опет, нестане чим се моја сјенка над њега наднесе, али шта сам ја ту крив. Нек бјежи као што ради миш, па ће се спасти. Зашто ми сам скаче у уста? Ни ја не скачем у уста ономе зликовцу и буволовцу Жући, па ми је кожа све до данас здрава и читава.

Али сад! Куд ли ме ово вози мој чича?“

ТРЕЋА ГЛАВА

– О, баш морам да умлатим овога свога крадљивца, овога љенчину, овога неваљалог мачка, кога мишеви већ и за бркове вуку!

Тако се сам са собом разговарао чича Тришо, а баш му је било жао његовог Тоше, крупног, бркатог мачка, чичиног јединог друга у усамљеној пустој воденици.

Тришин млин је био далеко од села, на самом улазу у мрачни горски кланац, да тамо чак ни подне није долазило. Кад би било вријеме ручку, а то су и чича и мачак знали по непогрешивом сату – трбуху, старац би само рекао:

– Тошо, хајде да ручамо, јер је подне баш сада прошло тамо преко оног брда.

Када би неки путник запитао за чича-Тришин млин, сељани би му обично одговорили:

– А, чича-Тришин млин?! То ти је тамо гдје је ђаво рекао лаку ноћ, тамо гдје се смркне прије нег сване, тамо гдје чак и пут залута и без трага се изгуби у кланцу иза млина. Идите за трагом псећег кнеза Жуће, то је тамо негдје.

Заиста, сељаци иду у млин само кад морају, а псећи кнез Жућо одлази тамо сваки дан да прави засједу мачку Тоши. Љут је на њ због неке џигерице, пилеће или телеће, то се већ одавно заборавило каква је била, али мржња је остала. Прве године Жућо је причао да је то била пилећа џигерица, друге године да је прасећа, треће да је телећа, четврте је већ нарасла у воловску, а буде ли се тако и даље продужило, једнога дана ћемо видјети Жућу како јури за крадљивцем Тошом и виче:

– Лопове, лоповски, овамо дај ону џигерицу од слона!

Ето, у таквој самоћи је живио чича Тришо и зато не треба да се чудите зашто је толико волио свог јединог друга, мачка Тошу, и зашто се тако тешко одлучивао да га баци у ријеку.

– Рђо, зарђала, због твојих мачјих лоповлука остаћу сам на свијету, јер као што видиш, возим те да те бацам у воду – гунђа Тришо и окреће се џаку.

– А зашто ме ниси бацио одмах иза млина, па право у воду: пљус! – гунђа жалостиво мачак.

– Зато што би ти онда гроб био сувише близу, па би ме стално подсјећао на тебе и растуживао.

– А зашто ме возиш у колима? Могао си да ме упртиш на леђа.

– Ехе, мој Тошо, ти на свом врату имаш толико тешких крађа, крупних лоповлука, грдних подвала и масних превара, да то једва може стати у једна добра кола. Још сам ти мале гријехе оставио код куће, да магарету које нас вози не буде превише тешко.

Дуго су се тако возили низ ријеку све у разговору, док мачак не повика из џака:

– Стој, осјећам чаробни мирис пржене рибице!

– И мени мирише вино! – узвикну чича-Тришо – сигурно је у близини нека крчма.

– А мени вјетар наноси дах планинског сијена. Значи да та крчма има и шталу – досјети се магарац.

– Напријед, јунаци – командова чича.

– И предње и задње ноге у трк! – њакну магарац.

– И мој џак у корак! – фркну мачак.

Кола са чичом и џаком у облаку прашине замакоше иза друмске окуке.

(Одломак)

Разговор о тексту

Бранко Ћопић

- Због чега чича-Тришо намерава да баци мачка Тошу у реку? Како се мачак осећа у џаку? Чега се све присећа? Како мачак оправдава своје поступке? Где се налази чича-Тришин млин? Опиши изглед места „гдје је ђаво рекао лаку ноћ“. Зашто су мачак Тоша и пас Жућо постали непријатељи? Зашто чича Тришо не може да се одвоји од Тоше? Шта је смешно у овој причи?

Задатак

- Напиши шта значе изрази: „Настрадао сам, надрљао сам, обрао сам бостан, оде ми кожа на шиљак“.

- Пронађи и препиши из текста изразе којима чича-Тришо назива мачка Тошу. Мисли ли Тришо баш то што каже?

УЧИОНИЦА ИГРАОНИЦА

Шта ти је то, Лука?

Спремамо
позоришну представу.
Учим своју улогу.

ЗНА ОН УНАПРЕД

Лица: **УЧИТЕЉ** и **МИША**

(Позорница је само делимично отворена, па се види само средњи део сцене који приказује један крај учионице. Виде се учитељ и Миша, а иза њих табла. Може се чути жагор, кашљање и смех других ђака који се не виде.)

УЧИТЕЉ: Дакле, Мишо, кажи лепо зашто си опет закаснио? Кажи гласно да те цео разред чује...

МИША: Опростите, покидала ми се везица на ципели, па сам тражио другу и нисам је нашао... па сам ту покидану морао везати у чвор...
Ето, видите.

(Заборачи левом ногом да покаже).

УЧИТЕЉ: Видим, видим, али и јуче си закаснио.

МИША: Јесам. Опростите... то је било зато што сам се задржао код пекара. Све нас је задржао неки чича, који је ваздан превртао по џеповима да нађе новац... а за то време отегао је причу како је хлеб пре седамдесет година био много боље печен него данас... „Е, то су били пекари!“ Тако је причао.

УЧИТЕЉ: Лепо, али и прекјуче си закаснио. Сећаш ли се?

МИША: Сећам се врло добро. Како се не бих сећао? Још ме пече језик колико сам се опекао. Донели ми за доручак белу кафу тако врелу да смо је морали претакати из једне шоље у другу... и све тако...

УЧИТЕЉ: Сећам се, сећам се и ја. Причао си нам. Тако ти је у томе прошло пет минута. Добро, Мишо, то је било прекјуче, у среду, али си ти закаснио и у уторак. Сећаш ли се?

МИША: Како да не! У уторак смо хватали миша по соби. Нико није смео отворити врата. Тако нам је тата наредио, да миш не би побегао...

УЧИТЕЉ: Да, да сећам се. Зато ниси смео изаћи док се не заврши сав тај џумбус... А у понедељак? Ако се не варам ти си и у понедељак закаснио?

МИША: Да, да! У понедељак ми је био рођендан, па док су се сви изређали да ми честитају...

УЧИТЕЉ: Знам, знам, и ми смо ти овде честитали.

МИША: Јесте.

УЧИТЕЉ: Па лепо, сад знамо зашто си све од понедељка закашњавао у школу. Кад би нам још знао рећи зашто ћеш сутра, у суботу, закаснити, имали бисмо испуњену целу недељу, и ти би заслужио петицу из – закашњавања.

МИША: Петицу?

УЧИТЕЉ: Да, петицу. Али, наравно, ти не знаш унапред да ћеш закаснити... Не можеш знати данас за сутра.

МИША: Знам, знам и за сутра!

УЧИТЕЉ: Како то? Откуд можеш знати унапред?!

МИША: Знам. Ујутру, баш пред почетак школе, треба да нам стигне тетка из Ниша.

УЧИТЕЉ: Тетка? Па шта онда?

МИША: Па онда... знате... нисам се видео с њом три године... Увредиће се ако одем из куће чим дође... Треба да поседим с њом бар пет минута.

Завеса

Гвидо Тартаља

Позоришна представа се изводи на позорници, на основу одабраног драмског текста. Разговор ликова зове се дијалог. Драмски текст је писан у дијалозима.

Разговор о тексту

- Шта је у овом тексту смешно? Шта мислиш о Мишином понашању? Како он оправдава кашњење на часове? Какав је његов однос према школским обавезама? Који ти се његови поступци допадају а који ти се не допадају? Коју добру особину видиш у Миши? Шта је мислио мислио кад је рекао да је Миша

СТАРА СЛИКА НА ЗИДУ

Лица: **ВЛАДА**, **ЈОЦА**, **ЈЕЛИЦА**, **СИМА**

ВЛАДА (преврће књиге, свеске и хартије разбацане по столу): Па где сам то могао да склоним? Понео сам га... па сад ми је... сад ми је, чини ми се... био у руци... (У собу упадају два дечака и једна девојчица.)

СВИ УГЛАС: Здраво, здраво, здраво, Владо!

ВЛАДА: Здраво!

ЈОЦА: Дошли смо да се играмо.

ЈЕЛИЦА: Јао, па ти још ниси написао задатак, шта то радиш?

СИМА (окреће се Јоци): Он још није завршио задатак.

ВЛАДА (оставља свеске и непрестано нешто претражује): Ево, јесам, сад ћу ја... седите ви...

ЈОЦА: Па шта сад радиш?

СИМА: Шта још имаш?

ВЛАДА: Ма, готов сам. Тражим још само распоред часова. (За себе.) Ма, где ли сам га оставио?...

СИМА: Па добро, хајде остави то... поспремај књиге.

ЈЕЛИЦА (увређено): Дошли смо да се играмо...

ВЛАДА (присећа се): Ево, сад ћу... сигурно сам га заборавио у кухињи. Седите... само да погледам у кухињу (одлази).

ЈОЦА: Хајде, пожури...

ЈЕЛИЦА (претвара се да је свескама): Па ево му распореда, хеј, Владо...

СИМА: Пст... ћути! Пусту га да тражи. Он увек нешто тражи.

ЈЕЛИЦА: Јесте, тако је смешан кад нешто тражи... Његова мама каже да је он врло расејан дечак.

ЈОЦА: Хајде да му сакријемо распоред.

СИМА: Важи, брзо... брзо док се не врати... Дај овамо, овамо под кауч.

ЈОЦА: Ух, немој ту...

ЈЕЛИЦА: Дабоме, немој ту... стави под ћилим...

ЈОЦА: Може, може под ћилим...

СИМА: Не ваља ни ту. Дај да га вратимо у торбу.

ЈОЦА: Немој, одмах ће га наћи.

ЈЕЛИЦА: Па шта, цео дан да тражи распоред... нећу, дајте му га па да се играмо већ једном.

ЈОЦА: Не, сакрићемо га. И то ево овамо (Показује на слику.) Никад се неће сетити. Ево га иде, дај брзо! (Ставља распоред испод слике на зиду.)

СИМА: Брзо, брзо само.

ЈЕЛИЦА: О, добро је ту...

(Улази Влада.)

ЈОЦА: Јеси ли га нашао?

ВЛАДА (покуњено): Ма, нисам.

ЈОЦА: Па зашто је важно да га сад тражиш? Уосталом, зар ти не знаш напамет које часове имате? Зар не умеш да запамтиш?

ВЛАДА: Умем, али ово је нови распоред, па још нисам...

ЈЕЛИЦА: Наћи ћеш га после, хајде сад да се играмо!

ВЛАДА: Да, али где ли сам га то оставио? Као да је у земљу пропао!

ЈОЦА (изненађено): Владо, јао, каква ти је ово слика на зиду. Погледајте како је лепа ова слика!

ВЛАДА: Ма, хајде, шта се сад лудираш? Па видео си ту слику већ триста пута. (Озбиљно.) Зар се ти не сећаш те слике? Па то је наша стара слика.

ЈОЦА: Као да је никад нисам видео, часна реч...

СИМА: Заиста је лепа та слика...

ЈЕЛИЦА: О, како је лепа та слика!

СИМА: Али, ни ја се не сећам те слике...

ЈЕЛИЦА: Јеси ли ти сасвим сигуран да то није нова слика, Владо?

ВЛАДА: Па ви сте луди! Сто пута сте је видели... Али, шта је... шта је вама, што сте се сад закачили?... (Прекиде га смех.)

ЈОЦА: Ништа, онако. А, је ли, погледај хеј, како је река плава и валовита!

СИМА: Као да тече.

ЈЕЛИЦА: Хоп, хајде да се купамо!

ЈОЦА (смеје се): Важи! Децо, купање у реци.

ВЛАДА: Зар сад, у фебруару? У фебруару, кад је хладно и немогуће купање у реци?

ЈОЦА: Стварно, децо, то није по распореду!

ВЛАДА: Ух, распоред... (Опет почиње да претура по књигама.)

ЈЕЛИЦА: Али, Владо, шта сад опет тражиш?

ВЛАДА: Ма, ништа, само да склоним књиге... све ми се чини као да је ту негде.

СИМА: Је ли, Владо, имаш ли ти клизаљке?

ВЛАДА: Имам!... (Изненађено.) Ма шта је вама? Па знате да имам клизаљке... И ви их имате.

ЈОЦА: Па питам те само, зашто се одмах љутиш? Зар ниси могао да их поломиш од прошле године?

ВЛАДА: Не, имам их. А зашто?

СИМА: О, онда брзо, децо, на клизање.

ВЛАДА: Па нема леда; где ћемо се клизати?

СИМА: Овде на нашој реци. Отворите само прозор и река на нашој слици ће одмах да се замрзне.

ЈЕЛИЦА: Стварно, то је по распореду!

(Јоца отвори прозор пре него што је Влада могао да га спречи. Смех.)

ВЛАДА: Ма, зашто дирате стално ту слику... ма, где је тај мој распоред?

ЈОЦА: Испод леда у реци!

СИМА: Однела га врана са твоје слике!

ЈЕЛИЦА: Појела га риба са твоје слике!

ВЛАДА (изнервиран): Доста ми је тога! Нећете више говорити о тој слици.
(Прилази зиду и скида слику. Распоред пада доле.
Узима га.) Стварно, ево распореда!

Завеса

Драган Лукић

Упознај речи

лудирати се - измотавати се, блесавити се

расејан - који не може да усредсреди пажњу на нешто

Разговор о тексту

- Шта те је насмејало? Чиме је Влада подстакао другаре да направе шалу на његов рачун? Шта је заборавио? На који начин му наговештавају где је распоред? Зашто он то не примећује? Како Влада треба убудуће да се понаша?

Задатак

Испричај једну шалу у којој су учествовали твоји другови и другарице из одељења.

СКРАЋЕНИЦЕ за мере

Поједине речи у језику при писању се скраћују.

Скраћене речи се називају скраћеницама.

Скраћеница има много и пишу се по утврђеним правилима.

Скраћенице за мере се увек пишу латиницом и без тачке на крају:

милиметар – **mm**
центиметар – **cm**
дециметар – **dm**
метар – **m**
километар – **km**

грам – **g**
декаграм – **dkg**
килограм – **kg**

центилитар – **cl**
децилитар – **dl**
литар – **l**

ШЕСТ СТИХОВА НА ШЕСТ СЛОВА

А-А-А

што се учи, то се зна.

Е-Е-Е

нико одмах не зна све.

И-И-И

морамо се трудит' сви.

О-О-О

не пазити, то је зло.

У-У-У

самогласници сви су ту.

Р-Р-Р

ја тим гласом вежбаам вр.

Радујте се, али тише,

сугласника има више.

Све их мора добро знати,

ко хоће да чита, ко хоће да пише.

Јован Јовановић Змај

Реченице се састоје од речи.

Изговорена реч састоји се од гласова, а написана од слова. Слово је знак за глас. Најмањи део изговорене речи је глас, а написане – слово.

Постоје гласови који могу да се певају и да сами чине слог. Ти гласови се зову самогласници.

Самогласници су: А, Е, И, О, У.
Сви остали гласови су сугласници.

Понекад, при писању реченица, поједине речи не могу да стану у исти ред, те их морамо прекинути и један део пренети у други ред. Тада речи растављамо на делове које зовемо слоговима. Кад се реч раставља, на место прекида се ставља цртица (-). Слог је део речи који изговарамо једним отварањем уста. Реч има толико слогова колико има самогласника.

један самогласник = један слог

И глас (слово) Р понекад може да гради слог. Остали сугласници чине слог са самогласником. Једносложне речи имају један слог. Оне се изговарају једним отварањем уста. Једносложне речи: пут, сат, мрак, сир, миш, знак...

Речи: мама, кућа, улица, учионица и дрво се могу раставити на следећи начин.

ма - ма

ку - ћа

у - ли - ца

у - чи - о - ни - ца

др - во

Задатак

Следеће речи растави на слоге:

књига _____

грло _____

колачић _____

просторија _____

брдо _____

аеродром _____

ДВА ПИСМА

Лица: **ЈОЦА** И **МАМА**

(Једноставна дневна соба са неколико комада намештаја.
У соби су Јоца и мама.)

ЈОЦА (се стално врти око маме која нешто ради за столом): Мама...

МАМА (и даље ради и не гледа на Јоцу): Шта је, сине?

ЈОЦА (нестрпљиво се врти око стола): Мама, је л' био поштар?

МАМА (га зачуђено погледа): Није још. А зашто то тебе занима?

ЈОЦА (збуњено): Ма ја онако... Мислим...

МАМА (наставља да ради): Играј се, зашто се стално вртиш око мене?

ЈОЦА (и даље се врти око стола. Неодлучно): Мама...

МАМА (помало нестрпљиво): Па шта је сад опет?!

ЈОЦА (гледа у земљу, па ће стидљиво): Мама, можда је поштар већ био...

МАМА (љутито): Поштар још није био, он долази у дванаест часова, а сад је тек једанаест! И што се толико за поштара бринеш? Гледај ти своја посла!

ЈОЦА: Хоћу, мама... (И даље се врти око стола.) А што ти ипак не погледаш у поштанско сандуче, можда је неко писмо већ стигло...

МАМА (нагло устане од стола): Е, баш ћу ти доказати да ме само узалуд тераш да устајем! Погледаћу у сандуче. (Одлази напоље.)

ЈОЦА (чим мама изађе, почне весело да скакуће по соби и трља руке): Фино – фино – фино! Охо-хо, охо-хо, охо-хо!

МАМА (се враћа и у руци носи парче папира): Заиста, био си у праву, наша сам у сандучету писмо!

ЈОЦА (врло значајно): А какво писмо?!

МАМА (погледа у писмо): Не знам. Нисам још погледала, сад ћу га прочитати... (Чита.) Поштована мама Јоцина, ово пише учитељ вама Јоцин, због тога што Јоца добар је много у школи и заслужује да њему сасвим мало много давате шећер у коцке који он много воли. Давајте му више поручује вам Учитељ Јоцин знате онај што сте прошли пут били. Учитељ. (Престане да чита.) Баш чудно писмо...

ЈОЦА (постиђено гледа у под): Видиш, мама... То мој учитељ... Мама, учитеља треба сви да слушају...

МАМА (значајно): О, па то је сигурно! Ја ћу сместа послушати учитеља!

ЈОЦА (као из топа): И даћеш ми шећера у коцкама!

МАМА: Ма – да, хоћу, али чини ми се да поштар опет промаче поред наше куће. Можда је још неко писмо донео за нас? Иди сад ти погледај у сандуче, па дођи да ти дам ово што је учитељ написао.

ЈОЦА (вољно, радосно): Хоћу, мама! (Одјури.)

МАМА (насмеши се и сама себи говори): Тако је најбоље... Клин се клином избија...

ЈОЦА (се враћа покуњено, руку држи за леђима, нешто крије): Мама...

МАМА (тргне се): А, ти си? Има ли шта у сандучету?

ЈОЦА (скрушено): Овај...

МАМА (завирује Јоци иза леђа): А ту је и друго! (значајно) Шта ли то може бити да ми у једном дану добијемо два писма? Дај да видим да у том писму, можда, директор школе не поручује да ти купим карамеле.

ЈОЦА (безвољно јој пружа писмо): Ево... Овај...

МАМА: Чекај – чекај: да прочитамо... (Чита.) Поштована мамо, ово вам опет пише учитељ вашег сина Јоце и најлепше вас моли да своме сину Јоци скренете пажњу да се не каже МЛОГО – него се каже МНОГО. И не каже се ДАВАТЕ – него се каже ДАЈЕТЕ. Ето друго вам не бих имао шта писати. Учитељ вашег сина Јоце. (Престане да чита.) Чу ли ти, сине, ово?

ЈОЦА (скрушено): Чух, мама... Други пут ћу пазити, али дај ми сад бар две коцке шећера...

Завеса

Александар Поповић

Разговор о тексту

- Зашто је Јоца с нестрпљењем очекивао поштару? Шта је било написано у првом писму? Кад је Јоца постиђено гледао у под? Зашто? По чему је мама открила да писмо није написао Јоцин учитељ? Чеге се мама досетила? Како је мама одговорила на писмо? Шта је Јоца рекао мами кад је прочитала друго писмо?

Задатак

Измисли и испричај наставак разговора између маме и Јоце.

ПИСАЊЕ АДРЕСЕ

Адреса садржи: име и презиме, улицу, број куће и стана, поштански број места и место.

На коверту се с предње стране читко испише адреса онога коме се писмо шаље (примаоца), а са задње стране адреса онога ко шаље писмо (пошиљаоца).

ХВАЛИСАВЦИ

Лица: АЦА, ШАЦА, РАЦА, МИЛИЦА

(Аца, Шаца и Раца играју кликера. Улази Милица, носи мало гумено куче у руци).

АЦА: Шта ти је то, Милице?

МИЛИЦА: Па зар не видиш да је то куче? (подигне куче увис)

ШАЦА: Какво ти је то куче? Мало је веће од мог кликера!

РАЦА: Да ли ти, Милице, уопште знаш шта је то куче?

МИЛИЦА: Па, наравно да знам! А слушај сад како ово моје куче лаје.

РАЦА: Немој, нећу да га слушам! Не занима ме његово маукање!

АЦА: А да знате што ја имам пса, правог пса! Опасан као тигар!

МИЛИЦА: Стварно?

АЦА: Јуче кад сам га водио у шетњу, један дечак је шутнуо лопту према нама и лопта је мог пса ударила у ногу! Он се због тога наљутио, па је прогутао целу лопту! Као од шале! Овако: мљац, и готово!

МИЛИЦА: Ух! То је баш страشان пас! А шта је после било?

АЦА: Ништа! Мој отац је после том дечаку купио другу лопту.

ШАЦА: Море, нисам вам причао каквог пса ја имам! Страшнији је него лав! Пре неколико дана је у пољу ухватио и прогутао целог живог зеца!

МИЛИЦА: Јао, јадан зец! А зар се ти не бојиш толиког пса?

ШАЦА: Ја? А зашто бих се бојао? Ја се не бојим никаквог пса!

РАЦА: Нисте ви видели каквог пса ја имам! Велик је као слон!

МИЛИЦА: Стварно? А где ти је тај пас?

РАЦА: Дао сам га деди да га одведе у село и да са њим оре њиву, јер му се покварио трактор! Него, хајде да наставимо игру.

(Аца, Шаца и Раца играју кликера)

МИЛИЦА: Не бих волела да имам такве псе као што су ваши. (Лаје пас).

РАЦА: Шта је то? (Уплашено гледа око себе).

АЦА (виче узнемирено): Неко куче лаје на нас! Бежите!

ШАЦА, АЦА И РАЦА (побегну на разне стране):
Ух! Ух! Јао!

МИЛИЦА (виче за њима): Хеј, станите!
Немојте да бежите! То је била моја играчка!
Лајало је моје гумено кученце! Станите!

Иван Пудало

Задатак

Текст „Хвалисавци“ читајте по улогама. Речи у заградама показују како треба да се понашате док читате текст.

ЧИТАОНИЦА ПРИЧАОНИЦА

НЕ КИТИ СЕ ТУЂИМ ПЕРЈЕМ

Охола врана китила се испалим перјем шарених паунова и када јој се учинило да је довољно накићена, одважно се придружила њиховом јату.

Паунови су је препознали и одмах напали својим оштрим кљуновима да јој поскидају лажни украс.

– Престаните! – викну врана најзад, кад на њој није било више ни једног пауновог пера. – Имате сад опет оно што је ваше!

Али паунови, који су угледали вранина сјајна црна пера, одговорише:

– Ђути, једна лудо, ни ова сјајна црна пера не могу бити твоја! – па наставише да кљуцају.

Г. Е. Лесинг

ИЗБОР ИЗ ПОЕЗИЈЕ ЉУБИВОЈА РШУМОВИЋА

АКО ЖЕЛИШ МИШИЦЕ

Ако желиш мишице ко гвожђе
једи бело или црно грожђе

Ако желиш снагу збиља мушку
онда не смеш заобићи крушку

Ако желиш на све бити имун
једи цеди среди жути лимун

Ако желиш руке као канџе
просто гутај свеже поморанџе

Ако желиш вештине са стране
окоми се на криве банане

Ако желиш да изгледаш бешње
свакодневно упражњавај трешње

Ако желиш бити бистре главе
бери оне јагоде из траве

И уопште ко год нешто хоће
мора јести и волети воће

ЗАШТО АЖДАЈА ПЛАЧЕ

Аждаја горко плаче
јер вређају њено аждајче.

Рекли су му да је ружно,
па је мајци дошло тужно.

Нек је и глуво и слепо
оно је мајци лепо.

ДУГМЕ СЛУЖИ КАПУТУ

Дугме служи капуту
Асфалт служи на путу
Друг да се дружи
Сунце да кружи
Све нечему служи
Чамац да се морем плови
Мамац да се риба лови
Песма да се лепо пева
Муња да кроз облак сева
Молба да се нешто моли
А мајка да се воли

ВИЛЕ

Гвоздени зупци
дрвена дршка.

Која је ово справа?

То је виљушка
са којом руча крава.

КАД КО УСТАЈЕ

Прво устаје
бака кад зора
куцне у прозор и викне: „Свиће!“
Заложити ватру, чокне мачора
и оде да нахрани плиће.

Деда још
мало дремуцка,
уз страшну лупу петлових крила.
Па се протегне и промуцка:
„Ух лисица те
ухватила!“
Мама устаје оног минута
кад сан заврши чудесну причу.
А тата кад она викне пет пута:
„Дужи се! Подне!
Говеда ричу!“

Сека (она је
првачић) скочи
тачно у седам кад сат зазвони.
А мали бата отвори очи
чим празан стомак
почне да крчи.

МОЈЕ СЕЛО

То ти је моје село,
Ко још такав врт има?
То није село, већ бело
стадо по воћњацима!

Сред села: Дом и школа
Над кровом ружа плови.
Нови пут, шарена кола.
У дољи – јабланови.

Кроз село река хрли
и носи сличице кућа.
Мостић јој дрвени грли
обале пуне прућа.

Кад јутро румена лица
очи прозора отвори –
у селу место фрулица
забрује транзистори.

У сумрак моје село
запали златне свице.
Село је стадо бело
а деца – љубичице!

ИЗБОР НАРОДНИХ ПЕСАМА

ЗЕЧЕВА ЖЕНИДБА

Кад се жени младожења зече,
кума куми зелена курјака,
стара свата рутава међеда,
а ђевера жутога јазавца,
а узима лисицу дјевојку.
Кад су били насред поља равна,
али сједи чобан код оваца,
и код њега троје мрких паса.
Дотрчаше близу до сватова,
милом куму бунду подераше,
старом свату зелену доламу,
а ђеверу гаће подераше,
а ђевојку мало надераше.
Кад то виђе младожења зече,
он се вину преко поља равна,
кано зв'језда преко ведра неба,
па он бјежи у међу зелену.
Диже ноге горе више себе:
„Хвала вама, моје ноге брзе,
које сте ме од зла избавиле;
и мој ми се бабајко женио,
али није сватове купио,
нит' је ишо пољем по дјевојку,
већ женио с' у међи зеленој“.

ЗЕЦ КОЛО ВОДИ

Зеc коло води,
лисица га двори.
На лисици перце,
на курјаку звонце.

НАЈВЕЋА ЈЕ ЖАЛОСТ ЗА БРАТОМ

Сунце зађе за Невен гору,
Јунаци се из мора извозе,
Бројила их млада Ђурђевица,
Све јунаке на број набројила,
До три њена добра не наброји:
Прво добро Ђурђа господара,
Друго добро ручнога ђевера,
Треће добро брата рођенога.
За Ђурђом је косу одрезала,
За девером лице изгрдила,
А за братом очи извадила.
Косу реже, коса опет расте;
Лице грди, а лице израста;
Али очи не могу израсти,
нити срце за братом рођеним.

У лирским народним породичним песмама су опевани различити односи у породици. У њима се најчешће исказује родитељска љубав и брига, љубав сестре према брату, брата према сестри... Ове песме обилују и другим осећањима и расположењима која проистичу из односа свекрве и снахе, снахе и заове, девера и снахе.

МИШ ПОСЕЈА ПРОЈУ

Миш посеја проју
По јежеву пољу;
Нарасла је проја
Мишу до колена,
Жаби до рамена.
Миш сазове мобу,
Да му пожње проју,
И закоље мрава –
Дебелога брава!

ОРАХ

Нити га копах, нити орах:
као дар с небеса, паде орах.

Одбаци с леђа тешки капут
и паде у суво лишће, на пут.

Разбиј га; у њему, ко у гнезду,
наћи ћеш кракату, млечну језгру:

Четири скакача, четири џамбаса
који се држе око паса.

И плешу, у месту;
четири брата
који се заглавише у кружна врата.

Милован Данојлић

ТУЖНА ПЕСМА

Живела једна госпођа Клара,
чудна и стара, врло стара...
И није имала ни маму, ни тету,
никога, никога свог на свету.

Госпођа Клара је шест мачака чувала
на јастуцима од жуте свиле.
Машне им је кројила, млеко кувала
па су сите и срећне биле –
белих мачака шест.

А кад је умрла госпођа Клара,
чудна и стара, врло стара,
– јастуке од жуте свиле нико није прао,
на доручак нико није звао,
а ловити мишеве нико није знао!

Тужне су, тужне и гладне биле,
заспале су на јастуцима од жуте свиле
и никад се,
ах, никад се више нису пробудиле –
белих мачака шест.

Душан Радовић

КОКОШКА

Њој не треба скоро ништа
сем дворишта и буњишта

Онде кљуцне ту чепркне
онда тркне воду сркне

Њој је доста и бубица
зато што је скромна птица

Још ако се нађе глиста
срећа чиста – кока блиста

Леже пилад носи јаја
добровољно без вапаја

Сува корист мало трошка
дивна птица је кокошка

Владимир Андрић

ЛАСТЕ

Кад се ласте селе
у далеки крај,
да л' у гнезду остаје
цео намештај:
и јастуци и перине
и колевке деце њине?

И да ли ће све то
наћи или неће
кад се опет врате
амо у пролеће?

Гвидо Тартаља

ПРИЧА О НЕЗАХВАЛНОМ МИШУ

Једнога дана, један мишић нашао је на тавану велики округли сир. Оволики и још већи... Мишић је био гладан и морао је одмах јести. Чучнуо је на своје задње шапе – овако – и почео је доручковати, ручати и вечерати, јер целога дана није ништа окусио.

И тако је јео, јео и јео, док се није најео и док није направио једну велику рупу у том сиру.

Миш је био сит и уморан, и још му се спавало. И тако је решио да се не враћа у једну стару ципелу која је пре била његова кућа, него да остане у тој рупи од сира.

И тако је он остао у тој рупи од сира. Да му то буде нова кућа.

У том сиру он је имао леп стан, лепу велику рупу, али је тај стан стално мирисао на сир. Јер је био од сира. А мишић је био глуп и лењ и није хтео да тражи друге ствари које лепо миришу и које се могу појести. Не, он је био лењ и глуп.

Он је само јео своју рупу. Свој стан у коме је живео и у коме је спавао.

Сваког дана све више и више. Он је доручковао, ручао и вечерао своју рупу од сира. Рупа је онда постала велика али је сир постао мали.

И тако је на крају миш сасвим појео своју рупу. Сасвим.

И то је било овако: мишић је јео и јео и одједном је рупа постала велика као таван, а сира нигде није било!...

...Није било више сира, али је ту била једна – мачка! Скочи мачка на дебелог миша, а дебели и глупи миш беж' беж' па поново у ону ципелу...

И ено га и сада тамо. Ту кућу ваљда неће појести.

Душан Радовић

НАЈДРАЖА ИГРАЧКА

Ушла учитељица у разред, оставила дневник, па каже:

– Данас ћемо причати о нечему што ви највише волите, о вашим играчкама.

– Ја највише волим фудбалску лопту, зато што окупи моје најбоље другове.

Чим чују како лупка, одмах дотрче – рекао је Небојша.

– А ја највише волим лутке, јер кад имам лутке, могу и ја неке да будем учитељица - казала је Тања.

– Ја највише волим бицикл, зато што кад идем код бабе и деде у госте, могу са њим да се убрзам – рекао Бранко.

И све друге девојчице су рекле како највише воле лутке и крпице, а сви дечаци су прогласили за најлепше играчке бицикле и разне стварчице за мушкарце. Само Горан ништа није рекао.

– Зар ти, Горане, не волиш ниједну играчку? – пита учитељица.

Устао Горан, гледа у под и каже:

– И ја највише волим лутке!

Сви се гласно насмејали, и девојчице и дечаци. Једино учитељици није било смешно. Пришла је Горану, помиловала га по коси и пита:

– Хоћеш ли да нам кажеш зашто највише волиш лутке?

А Горан каже:

– Ја имам сестрицу која је већ дуго болесна. Она много воли лутке, па због ње...

И сви су престали да се смеју.

Сутрадан је Горан у својој клупи нашао три нове и лепе лутке.

А на цедуљи је писало:

ГОРАНОВОЈ СЕСТРИЦИ ОД ЊЕГОВИХ ДРУГОВА ИЗ ОДЕЉЕЊА.

Будимир Нешић

ПРИЧА О ДРУГАРСКОМ РАЧУНУ

Соња врло често иде у госте својој болесној другарици Гордани. И увек јој нешто понесе на поклон.

— Ја сам ти данас нешто донела — каже Соња и ручице држи на леђима; а у ручици јој црвени лилихип у облику петлића.

И ја сам за тебе опет нешто спремила — каже Гордана и држи руку под јастуком. А у ручици под јастуком? Ко зна шта!

И онда се Гордана и Соња договоре да на „пола-три“ у исти мах изваде своје поклоне. И онда на „пола-три“ Соња пружи Гордани црвени лилихип у облику петлића, а и Гордана пружи Соњи црвени лилихип у облику петлића.

Гле! — па њихови поклони су сасвим исти по укусу, и по боји; и по облику. Баш чудно!

И у рачуну је исто: дати један лилихип на поклон и примити баш исти такав лилихип на поклон. Онда је резултат раван нули, зар не?

Да, у обичном рачуну резултат је раван нули. Али у другарском рачуну није! У другарском рачуну резултат је раван великој другарској пажњи и љубави. А то се бројевима не може ни исказати, јер нема тако великих милион милиона!

Зато Соња, пуна среће, узме од Гордане њен поклон, а Гордана, опет, препуна среће, узме њен поклон. И обе се насмеше тако слатко, тако нежно, тако срећно, као што се јутарње сунце осмехује на росу.

Александар Поповић

PATULJCI I OBUĆAR

Bio jednom jedan obućar, koji je bio vrlo siromašan, iako je uvek pošteno i mnogo radio. Imao je taman toliko kože da napravi još jedan par cipela, a nije imao novca da kupi više kože. Pre nego što je pošao na spavanje skrojio je taj poslednji par cipela, sa željom da ujutro odmah prione na posao.

Ali kad je ujutru ustao, cipele su bile sasvim gotove i tako divno urađene da je mogao za njih dobiti mnogo para. Sad je imao dovoljno novca da kupi kožu za dva para cipela. Opet je uveče skrojio od te kože cipele, da bi mogao ujutro da ih sašije i opet ih je ujutro našao gotove, kao i one pre njih. Kad je i ove cipele prodao imao je dovoljno novca da kupi kože za četiri para cipela. I tako je to išlo. Svake večeri ostavljao je obućar skrojenu kožu na stolu i svako jutro čekale su ga gotove cipele. Mušterije su sve više tražile njegove lepe cipele i on se za kratko vreme obogatio.

Jedne večeri reče njegova žena: „Čoveče, pitam se ko nam to pomaže. Hajde da čekamo i vidimo“.

To su i učinili. Sakrili su se iza rublja, koje se sušilo na konopcu. Tačno kad je časovnik označio ponoć uskočiše u sobu dva gola čovečuljka i sašije cipele brže nego što su oni mogli i da vide. Za tren oka cipele su bile gotove i oni opet klisnuše. Tada žena reče: „Jadni čovečuljci, pa oni nemaju šta da obuku“.

Ona saši svakome po jaknicu, pantalone i kapicu. Obućar im napravi po par mekih cipelica. To su stavili na radni sto umesto kože za cipele i ostali da čekaju i vide šta će se dogoditi. U ponoć uđoše opet dva patuljka u sobu i ugledaše odelca. Neobično su se začudili. Obukli su se pevajući i smejući se počеше da igraju ukруг.

A onda otrčaše i nikada se više nisu vratili. Ali obućaru je bilo dobro do kraja života.

Braća Grim

ПРИЧАЈ МИ ПРИЧУ

ПИСМО ЗА БОДУ

Нападао снијег и притисла зима па Бодо само вири на прозор и проматра како се вани роје бијеле пахуљице.

На прозор слети птичица.

– Мама, каква је то птичица?

– То је сјеница, сине. Натјерала ју је зима. Гладна је.

– А шта сјеница једе?

– Једе ситне црвиће и бубице, а може и ситно зрње и мрвице круха.

Бодо нађе поклопац од некакве од некакве кутије и у њега намрви круха. Затим отвори прозор и метне храну на вањску даску прозора.

Није било дуго, а сјеница опет слети. Окрене се на једну па на другу страну, сагне главицу и стане кљуцати. Узме једну мрвицу у кљунић и одлети на јабуку. Кад је појела, опет слети, и узме другу мрвицу.

– Како је лијепа! – гледа Бодо и ужива.

Сутрадан опет је Бодо оставио мрвице на прозору. За кратко вријеме дођоше двије сјенице. А онда још једна.

– Има их три, мама! Гледај!

– Нека, сине, то су добре птичице. Уништавају црве и гусјенице у врту и воћњаку.

И тако је Бодо цијеле зиме хранио сјенице.

Кад је дошло прољеће, једног јутра опази Бодо како испод поклопца гдје је оставио храну сјеницама вири писмо.

Отвори прозор, узме писмо и покаже мами.

– Гледај, мама, писмо на прозору! Хоћеш ли ми прочитати што пише?

– Хоћу, сине! Да видимо баш ко то пише.

И мама почита:

Захваљујемо дјечаку Боди што нас је хранио у страшним данима зиме. Ми ћемо му зато пјевати сваки дан на јабуци под прозором. Осим тога, цијело љето ћемо уништавати гусјенице и остале штетне кукце у воћњаку.

Сјенице

Па то су сјенице мени написале! Прочитај ми, молим те, мама, још једанпут.

Григор Витез

ТРАГОВИ У СНИЈЕГУ

Овуда – ево –
видиш,
јутрос,
у освит дана,
прошла је,
важна и тешка,
гракћући –
госпођа врана.
А за њом,
корака лака
и дугог репа –
сврака.

Подаље мало
видимо
један траг,
збуњен,
плах,
прошао туда неко
носећи –
голем страх.
Његове стопе знају
одрасли,
људи,
дјеца –
то је траг
зеца.

Одједном –
од прве сеоске куће...
То је траг старог ловца
и буволовца –
Жуће.
Гледајте,
поред воћара,
за трагом зеца,
гле,
гдје ћути погнуто грање,
путују
велике стопе
а поред њих
стопе мање.
То су опанци прошли
старога дједе Вука,
у школу,
по снијегу првом,
одвео –
свога унука.

Најзад,
за једним трагом,
просута
пера свијетла:
прошао
мудријаш лисац,
однио –
бабиног пијетла.

Бранко Ћопић

МАЛА ПОПОДНЕВНА НОВОГОДИШЊА НОЋ

Зимско поподне носи белу вунену капу, вунени џемпер и црне дугачке панталоне, зато је свако зимско поподне прво бело као дан, а онда тамно као вече. И само што је пре неколико тренутака поподне прешло у свој други, тамни део, у једној дечјој соби прснула је златним звездицама прскалица. Прскала је прскалица, певала своју песму и звездама засула играчке. Звезде су падале на играчке, а играчке су се будиле у мраку. Кад су се све играчке пробудиле, пробудила се и новогодишња јелка у дечјој соби. А сребрни врх са златним оком одмах је упитао:

– Колико је сати?

Два дечја сатића, окачена о јелку, погледала су један другом у лице и рекла:

– Сад је пет часова.

Кад је то зачуо Деда Мраз, који је седео на доњој зеленој грани јелке, узбудио се:

– Како то – сада је пет часова? А кад ће поноћ?

Једна сребрна птица са врха јелке, која се у току новогодишње ноћи понашала као висока гошћа јер је стајала на највишој грани јелке, бацила је одозго одговор Деда Мразу:

– Ви сте, Деда, ноћас појели десет бомбона са ликером, па сте заборавили да је новогодишња ноћ одавно прошла.

Деда Мраз се наново следио, помислио је: „То неко каже да сам ја у новогодишњој ноћи био пијан“.

– Али то није тачно! – узвикнуо је Деда Мраз. – Ја сам Мраз Деда, све претварам у лед. Бомбоне јесам појео, али сам ликер претворио у слатке ледене капљице.

– Које сте после полизали, Деда – опет је птица са високе гране сурвала једну упадицу.

– Па шта ако сам и појео бомбоне са ликером! – викао је Деда Мраз. – Била је новогодишња ноћ. Ево, опет је мрак, све су играчке будне, направимо малу поподневну новогодишњу ноћ.

Кад су прскалице чуле предлог, одмах су приказале велики звездани балет на гранама јелке. И док су прскалице играле и певале, Деда Мраз је почео да се вере уз јелку и да тражи бомбоне са ликером, које су биле увијене у црвени станиол. На јелки није било више црвених бомбона са ликером, а како је весеље постајало све бучније, Деда Мразу се све више пио ликер, зато се брзо као дечак попео до врха јелке. На врху јелке угледао је високу птицу око које су висиле бомбоне, али увијене у жути станиол. Птица је заједљиво предложила Деди:

– Изволите код мене, на кафу, пријаће вам.

Деда је погледао птицу, погледао бомбоне у жутом станиолу, прочитао оно што је на њима писало и веома задовољан одговорио птици:

– Хвала, ако дозволите, попићу десет кафа.

Деда Мраз је попио десет кафе-ликера, јер су бомбоне у жутом станиолу биле пуњене кафе-ликером, што птица није знала. И зато високој птици није било јасно зашто се Деда Мраз после десете кафе скотрљао низ јелку у златну корпицу која је висила на најнижој грани.

Драган Лукић

ПРИЧАЈ МИ ПРИЧУ

1

2

ГДЕ ЈЕ ЏЕРИ

Шта ли се то догодило?

Шта је са Џеријем?

Где се изгубио?

Где је нестао Џери?

Џери свакога јутра дође до Миркове постеље, гледа дечака како спава, гледа Џери и стрпљиво чека да се малишан пробуди. Када Мирко отвори очи, Џери радосно почне да скичи, лаје и гледа Мирка право у очи. Чим малишан извуче ноге испод јоргана, Џери хитро скочи, зграби ципелу за штиклу или прсте. Поносито је носи у зубима и спусти пред постељу. Раздраган њушне Мирков прстић или табан и то увек ради тако брзо да Мирко нема времена ни ногу да повуче.

Али, јутрос се сигурно нешто догодило, јер Џерија нема. Мирко се сам пробудио, сам је узео своје ципеле, сам се облачи.

– Џери, Џери, где си?

Али Џерија нигде.

– Сигурно си у предсобљу... Да погледам... Не, нема га! Џери! Џери! Можда је у дворишту?...

– Мама, где је Џери?

– Погледај у кухињи, можда се греје поред пећи? – рекла је мајка.

– Џери, Џери! – дозивао је Мирко.

– Ав, ав – јави се наједном Џери.

– А, ту си, неваљалко мали! Ју, какав си! Ти си негде скитао? Јурцао си по улици! – Грдио је дечак свог дугорепог пријатеља милујући га по глави.

– Укаљао си се, па због тога ниси хтео да дођеш да ме пробудиш? Бојао си се да неспрљаш под?

– Ав, ав, ав – залајао је Џери потврђујући Миркове речи.

– Знам ја, ти си најпапетнији пас!

Злата Видачек-Микић

НАША ИДЕЈА

Сви смо се сложили да је то неправда!

Прерано је да предавања почињу у осам часова! Не можеш ни да се наспаваш људски. Цео мој разред гунђао је и галамио. Зашто не би могла предавања да почињу у девет часова?!

– Хајде да померимо часовнике – предложи црквењаков син.

Ми одушевљено прихватисмо.

Зачас смо се договорили. Пре спавања сви ће часовнике својих очева вратити за читав сат натраг. Наравно, то се односило и на мамин часовник, и на бакин, декин. На све часовнике у кући. Црквењаков син је обећао да ће се испети на торањ, па ће и велики црквени часовник каснити један час. А учитељев син се заклео да ће, кад му тата заспи, тако навити и његов ручни часовник.

Што би речено, би и урађено.

Сутрадан се сви окуписмо у разреду. Читав час каније.

И учитељ је закаснио цео час.

Ушао је у разред мирно, као да се ништа није догодило. Трљали смо руке од задовољства. Иха, паметни смо ми!

Часови су се ређали. Нестрпљиво смо очекивали подне, време да идемо кући, на ручак. Већ смо смишљали како ћемо се подсмехнути онима из осталих разреда. Викаћемо им:

– Уа, ви, наивчине! Седели сте четири часа у школи, а ми само три. Већ нам је крчало у цревима кад је, најзад, зазвонило школско звоно.

Подне.

Граја.

Ученици свих разреда ишли су кући. Наш учитељ је и даље предавао. Као да није чуо звоно. Време је пролазило. По тишини која је завладала знали смо да су већ сви отишли кући.

Прошло је пола часа.

Време се отегло, једва мили. А учитељ и даље предаје. Чела нам се зноје. Проклињемо у себи учитеља. Па зар он није чуо звоно?!

– Звонило је! Одавно! – осмелише се неки да довикну учитељу.

– Звонило? Немогуће! – рече учитељ. На мом часовнику је тек пола дванаест.

И, намрштивши се, настави да предаје.

Ми умукосмо. Очи нам трепћу.

Најзад учитељ склопи дневник.

– Пријатан ручак – рече нам док смо наврат-нанос искакали из клупе.

Из дворишта се осврнусмо још једном.

Видесмо га како, смешећи нам се, навија свој ручни часовник.

БАЈКА О ЛИВАДИ И СКАКАВЦИМА

Залутао однекуда, паде у једну ливаду под брдом, скакавац. Био је то за старе становнике ливаде сасвим непознат гост.

Прво једна мала булка, која је расла на уздигнутом бусену, одшкрину црвену латицу и насмеши се лепом дошљаку. Две високе влати повише се мало према земљи у знак поздрава. Сви становници ливаде указивали су му на почаст, дивећи се његовим прозрочним, нежним крилима и достојанственим скоковима.

„Ово је први отменији гост који је залутао у наше забачено насеље“, жаморили су жути љутићи, пропињући се између травки, не би ли их скакавац на неки начин приметио.

Цела ливада је имала свечан изглед.

Цветови и остало биље окретали су своје главе према сунцу у жељи да их што боље обасја. Сви су желели да се што више допадну необичном госту.

Само је полусасушено шибље, које расте у дну ливаде, не померајући се ни једним јединим својим трном, ћутало.

Одједанпут, скакавац се подиже са мале булке, рашири крила и за тили час, као неки гласник, нестаде у правцу брда.

После неког времена са те исте стране појави се читав облак скакаваца и паде на ливаду. Пред залазак сунца, овај облак се подиже и нестаде преко шибља на коме је чучао трн који је посматрао опустошену ливаду.

Била је сасвим гола.

Ветар, који сваке вечери навраћа у овај крај, пређе овога пута преко ливаде и не зашумевши.

СТАРА ВОДЕНИЦА

Увучена у шумовиту долину поред села, воденицу је покретала вода потока који се одвајао од реке. Тако она ради већ сто педесет година непрекидно и неуморно. И много, много је остарила.

– Радићу још мало – рекла је она води која ју је покретала. – Још имам снаге. Али догоди се да умре последњи воденичар и није било никога да га замени.

Стари воденичар, док је био жив, често је доводио малог унука Иванчу и воденица је безброј пута чула како му деда говори:

– Иванчо, ову воденицу оставићу теби. Ако је пазиш лепо и она ће тебе тако да пази и храни.

Али, после смрти старца, Иванчо није дошао. Воденица га је чекала, али он није дошао. Она је полако губила наду, зарасла у коров, оронула и са свих страна се срушила. Утабана стаза која је водила до ње, зарасла је у грмове и нико није туда пролазио. Сове су се настаниле у развалинама, а велики смук се уселио под праг.

– Е – рече вода потока – где је твој Иванчо? Ти више ништа не вредиш, а ја сам жељна посла. Имам толико снаге у себи, а она одлази у празно.

Воденица је пуцала од муке. У кишовито време било јој је још теже, плакала је и ронила крупне сузе.

Једног лепог пролећног дана, чула је у близини људске кораке и разговор.

– Ох, сигурно долази Иванчо – обрадовала се она.

И где, по путу зараслом у коров долазила су три човека. Водио их је један младић.

– Личи на Иванчу – помисли воденица. – О, колико је порастао, а ја сам мислила да је он још увек дечачић! Ох боже, да ме покрене, па да радим!

Да, воденица се није преварила. Младић је био Иванчо. Он се зауставио испред воденице заједно са тројицом одраслих људи и рече:

– Ето ту је. Та воденица је већ одрадила своје, али на њеном месту можемо да изградимо лепу електричну централу.

Кад је то чула, вода је зашумела јако и обратила се воденици:

– Слушај, стара, за мене ће бити посла. Видиш ли, да ја покрећем централу, електричну централу, разумеш ли?

Ово место ће бити осветљено електричним сунцем и та светлост, коју ћу ја да произведем, слетеће доле с поља по свим селима и градовима које видимо одавде. Иванчо није као његов деда – да се занима за тебе. Он мисли другачије.

– Ех дошла су друга времена – уздахнула је воденица. – Нема шта да се ради, ја ћу отићи. Испунила сам свој дуг и није ми жао што ћу ишчезнути и што ће са мојег места сијати нова сунца.

Елин Пелин

ЛИСИЦА И ЈАРАЦ У БУНАРУ

Лисица паде у бунар, па је морала да чека не знајући како да изађе. Кад јарац, нагнан жеђу, дође до истог бунара и опази лисицу, стаде је испитивати да ли је вода добра. Скривајући своју невољу, лисица поче хвалити воду говорећи да је дивна, наговарајући јарца да сиђе у бунар. Он сиђе, јер је био жедан, а кад је угасио жеђ, стаде са лисицом премишљати како да изиђу из бунара. Лисица рече да је смислила како да се обоје спасу.

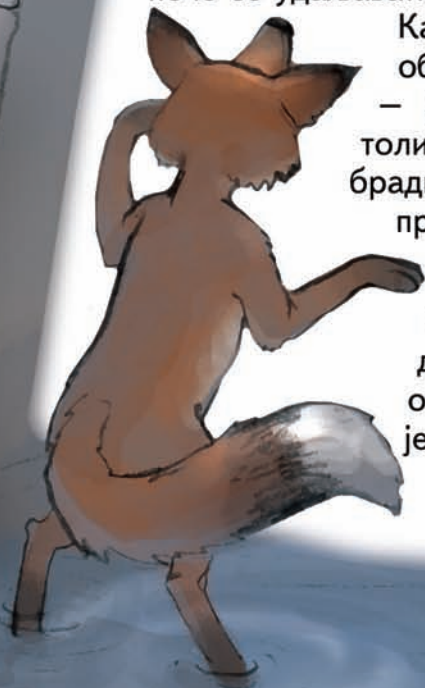
— Упри предње ноге о зид и примакни рогове, па кад се ја попнем горе преко твојих леђа, извући ћу и тебе.

Јарац пристаде, а лисица скочи на његова плећа, стаде му на рогове, искочи из бунара и поче се удаљавати.

Кад је јарац прекори што крши обећање, она се окрену и рече: — Драговићу мој, да си имао толико памети колико длака у бради, ти не би ни сишао у бунар пре него што размислиш како ћеш изаћи.

Разумни људи најпре сагледају свршетак ствари, па тек онда приступају остварењу своје замисли.

Езоп

СРЕЋНИ ДАНИ

ЧИТАНКА ЗА ДРУГИ РАЗРЕД ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

Треће издање

2010. година

Ауторски тим НОВЕ ШКОЛЕ:

Милица Ћук

Вера Петровић Периц

Илустрације и дизајн:

Марија Стојисављевић

Рецензенти:

проф. др Тихомир Петровић, Педагошки факултет у Сомбору
Весна Радонић, педагог, ОШ „Краљ Петар Први“ у Београду
Зоран Јевтић, учитељ, ОШ „Владислав Рибникар“ у Београду

Уредник:

др Милорад Дешић

Издавач:

НОВА ШКОЛА д.о.о.

Београд, Господар Јованова 22

Тел/факс: 011 2631 652, 011 3284 989

Штампа:

„СавПо“ Стара Пазова

Тираж:

6 500

© Нова школа 2010. Сва права задржана

ISBN 978-86-85307-66-9

С I P - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србија, Београд

37.016:821-82(075.2)

СРЕЋНИ дани : читанка за други разред основне школе са основним појмовима из књижевности, граматике и правописа / [[приредио] ауторски тим Милица Ћук, Вера Петровић - Периц ; илустрације Марија Стојисављевић]. - 2 . изд. - Београд : Нова школа, 2010 (Стара Пазова : СавПо) . - 88 стр. : илустр. ; 29 cm

Тираж 6 500

ISBN 978-86-85307-66-9

1. Ћук, Милица, 1945- [уредник]

COBISS . SR - ID 167712780

ISBN 978-86-85307-66-9

9 788685 307669